

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra genetiky a šlechtění

Genetické choroby u jezevčků chovaných v České republice

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Karel Mach, CSc.

Autor práce: Andrea Mikolášková

2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Genetické choroby u jezevčků chovaných v České republice“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

V Praze dne:

podpis autora práce

Poděkování

Chtěla bych prostřednictvím této stránky vyjádřit svůj dík několika osobám, bez jejichž pomoci bych si jen těžko věděla s prací rady.

Děkuji především panu MVDr. Marku Kubátovi, za půjčení odborné veterinární literatury.

Dále bych chtěla poděkovat paní Ing. Michaele Příbaňové, chovatelce drsnosrstých a hladkosrstých jezevčků (ch.st. Grand Amity) za ochotu, se kterou odpovídala na mé e-maily a hlavně za to, že mě pozvala na sraz klubu chovatelů jezevčků s přednáškou o genetice pana Ing. Jaromíra Dostála. MUDr. Michalu Říhovi za pomoc při překladech a za pomoc v oblasti revize textu. Mojí rodině za finanční výpomoc s náklady vzniklými kolem práce a především za vytvoření vhodných podmínek pro psaní.

V neposlední řadě děkuji také svému vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Karlu Machovi, Csc.

AUTORSKÝ REFERÁT

Tato práce pojednává o velmi oblíbeném plemeni psa, kterým je jezevčík. Jezevčíci mají řadu variet. Existují různé velikosti, zbarvení a také typy srsti. V zásadě je jezevčík dlouhý krátkonohý pes, malý postavou, ale velký osobností. Je odvozen od starých německých loveckých psů, známých jako Deutsche Brachen, německý honič, ovšem podle zkrácených nohou a typu práce se dříve nazýval jamník nebo jezevčí pes. Přestože tato plemena psů byla navzájem křížena s hannoverskou brakou (dnes již neexistující), španěly, křepeláky, teriéry (především s dandie dinmont teriérem) a knírači, jejich fyzické a psychické vlastnosti se téměř neměnily. Tyto vlastnosti vyhovovaly potřebám člověka při lovu (přinášení, stopování, střežení a zahřívání svého pána). Za posledních 150 let se však psi začali posuzovat podle vzhledu a pracovních schopností. Jen málo plemen si udrželo vrozenou rovnováhu mezi pracovními schopnostmi a temperamentem. V práci je zmíněna historie a vývoj plemene ve světě a hlavně v České republice. Samozřejmostí je uvedení přesného standardu všech typů jezevčíků, jejich charakteristika, vlastnosti a využití, úroveň českého chovu a návrh opatření na jeho zlepšení. Nejvíce se zaměřuji na zdravotní problémy, zejména na genetické vady. Malí psi mají malé hlavy, velcí psi mohutnější. U jezevčíka je to ale jiné. Tělo nízko při zemi připomíná vlak s lokomotivou vpředu a se služebním vozem na konci, tělo mezi nimi pak řadu vagonů. Jeho dlouhý ocas ještě přidává na délce, a tím podtrhuje odlišnost jezevčíků. Následkem tak zvláštní stavby kostry jsou rozmanité zdravotní problémy a navíc je tento pes více vystaven vlivům prostředí podobně jako jiní nízkonozí psi. Když se geneticky vadní psi zařadí do chovu, rodí se geneticky zatížená štěňata. Tato štěňata se rodí a vyrůstají se závažnými vadami kostry, které je těžké nebo vůbec nemožné napravit. Do práce je zařazena i dědičnost typu srsti a zbarvení jezevčíka.

Klíčová slova: plemeno, jezevčík, historie, zdraví, chov, využití

SUMMARY

This essay concerns one very popular dog race which is „dachshund“. There is a lot of dachshund varieties. It occurs in different sizes, colours and with different types of hair. In basics dachshund is a short-legged dog with long body – „great personality in small figure“. It was bred from old german hunting race known as Deutsche Brachen, german hound. Because of his short legs and often usage for chasing and hunting animals living in holes they were so called „badger dogs“. Even though these dogs were cross-breeding with „hannovers brack“ (today already nonexistent), springers, spaniels, terriers (above all dandie dinmont terrier) and schnauzers their physical and mental qualities (like ability for bringing, chasing, guarding and warming-up they´re master) hadn´t changed a lot as they were very useful for the hunters. In last 150 years judgements for dogs are focused just on look and working abilities. There isn´t much dog races which were able to maintain the balance between working abilities and temperament. In my essay I mention history and evolution of breeding in the Czech Republic and worldwide as well as all of the exact standards of all dachshund varieties, quality of czech breeding and some of my suggestions to the last topic. My primary targets were health problems and genetical disorders in particular. Small dogs usually have small heads and vice versa but this is not the case of dachshunds. Physiques of the body which is laid quite low by the ground reminds of a train with engine in the front, guard´s van in the back and wagons in the middle representing the torso. Long tail even increases the effect of their total lenght as well as it shows of dachshunds difference. As a result of such a strange type of skeleton they suffer various health program and become more influenced by the environment same as other short-legged dogs. If a genetically disordered dog join the stud disordered whelps will be born. These whelps are growing up with serious skeleton problems which are very hard or impossible to fix. Essay also includes heritability of hair type and colour.

Keywords: race, dachshund, history, health, breed, usage

OBSAH

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE	7
2. HISTORIE PLEMENE	8
2.1. VÝVOJ JEZEVČÍKŮ	8
2.1.1. <i>Jezevčík hladkosrstý</i>	9
2.1.2. <i>Jezevčík dlouhosrstý</i>	9
2.1.3. <i>Jezevčík drsnosrstý</i>	9
2.1.4. <i>Jezevčáci trpasličí a králíci</i>	10
2.2. JEZEVČÍK V ČESKÉ REPUBLICE	11
2.3. JEZEVČÍK VE SVÉ VLASTI	11
2.4. JEZEVČÍCI VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ	12
2.5. JEZEVČÍCI V USA	12
3. PLEMENNÝ STANDARD JEZEVČÍKA	13
3.1. STANDARD JEZEVČÍKA (FCI)	14
3.2. VÝKLAD STANDARDU	18
4. POVAHA A SPOLEČENSKÁ CHARAKTERISTIKA	19
4.1. HLADKOSRSTÝ JEZEVČÍK	19
4.2. DLOUHOSRSTÝ JEZEVČÍK	20
4.3. DRSNOSRSTÝ JEZEVČÍK	21
4.4. TRPASLIČÍ JEZEVČÍCI	22
4.5. KRÁLIČÍ JEZEVČÍCI	23
5. DĚDIČNOST TYPU A ZBARVENÍ SRSTI JEZEVČÍKA	24
6. NÁHODNÝ PRODUKT A RODOKMENOVÁ HODNOTA	28
7. VYUŽITÍ PLEMENE	30
7.1. PŘEDMĚTY ZKOUŠEK	30
8. NEJČASTĚJŠÍ CHOROBY U JEZEVČÍKŮ	32
8.1. OČNÍ CHOROBY	32
8.2. HORMONÁLNÍ ONEMOCNĚNÍ	38
8.3. MOČOVÉ CESTY	39
8.4. DYSPLAZIE LOKETNÍHO KLOUBU	40
8.5. NERVOVÉ ONEMOCNĚNÍ	41
8.6. DYSPLAZIE KYČELNÍHO KLOUBU	42
8.7. ONEMOCNĚNÍ PÁTEŘE	43
8.8. LUXACE ČEŠKY	45
8.9. PORUCHY SPÁNKU	46
8.10. ONEMOCNĚNÍ KRVE	46
8.11. KRYPTORCHISMUS	47
9. SOUČASNÁ ÚROVEŇ CHOVU V ČESKÉ REPUBLICE A V ZAHRANIČÍ	48
9.1. ZÁKLADNÍ PRIORITY CHOVU V ČESKÉ REPUBLICE	48
9.2. CHOV JEZEVČÍKŮ V ZAHRANIČÍ	50
9.4. KRÍŽENÍ STANDARDNÍCH A MALÝCH RÁZŮ JEZEVČÍKŮ	51
10. ZÁVĚR	53
11. CITOVANÁ LITERATURA	55
12. SEZNAM PŘÍLOH	59

1. Úvod a cíl práce

Jezevčík je plemenem tak jedinečným, že jen jemu patří v rozdělení mezinárodní kynologické federace (FCI) jedna z deseti samostatných skupin, do nichž jsou plemena rozdělena. Všichni jezevčíci patří do skupiny IV. Jsou v ní sami, zatímco například skupina I. sdružuje psy ovčácké, pastevecké a honácké, skupina II. pinče, knírače, molosoidy a švýcarské pastevecké psy, skupina III. všechna plemena teriérů, skupina V. špice a tzv. primitivní plemena (především severská), skupina VI. honiče a barváře, skupina VII. všechny ohaře, skupina VIII. všechna plemena slídičů, retrívrů a vodních psů, skupina IX. společenské psy a konečně skupina X. všechna plemena chrtů.

Mezi loveckými plemeny patří rozhodně k nejvšestrannějším psům – je dobrým slídičem, který hlasitě sleduje stopu a dobře vypichuje drobnou zvěř, rozvážně pracuje na stopě postřelené zvěře, hlasitě nahání černou zvěř všude tam, kde mu to podmínky dovolují. V neposlední řadě je inteligentním normíkem. Pro svou opatrnost a rozvážnost je v této práci obvykle úspěšnější než přehnaně ostří teriéři.

Práce je zaměřená především na historii a současnost chovu tohoto plemene v ČR a ve světě. Důraz je kladen na dědičnost typu a zbarvení srsti, výskyt genetických chorob a jejich eliminace. Práce má charakter literární kompilace včetně současného využití konkrétních poznatků s chovem tohoto plemene; autorka práce a další chovatelé.

2. Historie plemene

2.1. Vývoj jezevčků

Předkové jezevčika se objevují na výjevech a obrazech již v dávné době. Jedná se o nízkonohé psy, používané výlučně pro loveckou práci, především pod zemí. Někteří odborníci však tvrdí, že krátkonohost nebyla v té době znakem pouze jezevčků a jejich předků, ale i dalších plemen psů i jiných domácích zvířat jako ovcí, koní či slepic (Fairaislová, 1995). První zmínky o psu, který loví pod zemí, pochází z 5. – 9. století n. l. Důkazem o něm jsou vedle písemností (germánské lidové právo) především kostry, pocházející ze studní římských sídlišť např. v Německu (Cannstatt u Stuttgartu, Mainz). Tyto kostry jsou téměř identické s kostrami dnešních jezevčků, ale přirozeně nevypovídají nic o barvě, osrstění, postavení uší apod.

Nejstarší vyobrazení jezevčika pochází z druhé poloviny 13. století a najdeme je v univerzitní knihovně v Heidelbergu. Zde zobrazený norčík má sice tmavou barvu a vzpřímené uši, ale protáhlé tělo a dlouhý prut ukazují již předka jezevčků.

V německé literatuře se poprvé objevuje název „jezevčík“ v roce 1582, jak se dočteme v knížce dr. Friedricha Ludwiga Walthera vydané roku 1817 v Giessenu. Jedná se o přehled jednotlivých ras, včetně jezevčika. Wagner charakterizuje vlastnosti jezevčika těmito slovy: „Jezevčík – nízký, protáhlý, krátkonohý, s dlouhým, silným ocasem, svislýma ušima, žlutý, černý s hnědým pálením nebo s bílými znaky na hrdle a prsou. Ostrá, lstivá, ale udatná zvířata, která mají tvrdý život. Používají se k lovu bobrů, jezevců, vyder a králíků. Střední velikosti, ne příliš silní, dobře se pohybující. Loví se s nimi dobře, protože zvěř před tak malým zvířetem neutíká rychle a nechá se jím zastavit. Bývají: a) hladkosrstí, b) drsnosrstí, c) s rovnýma nohama, d) křivonozí.“ V roce 1885 vyšla první kniha o jezevčících s názvem „Der Dachshund, seine Geschichte, Zucht, Abrichtung, Verwendung nebst Abhandlung über Kunstbau“. Její autor R. Korneli v ní shromáždil všechny vědomosti o plemeni a snahy o jeho regeneraci v letech 1875 – 1885. Za touto knihou následovaly, především v Německu, mnohé další a nové přibývají na počest tohoto mimořádného plemene ve vlasti jezevčika i v dalších státech také v současnosti (Fairaislová, 1995; Fogle, 1999; Kholová, 1987; Ransleben, 1995).

2.1.1. Jezevčák hladkosrstý

Hladkosrstý jezevčák je bezesporu nejstarším typem jezevčáka a měl by být přímým potomkem starogermánských loveckých psů. Původní jezevčák byl rozhodně vyšší i těžší, postupem času se nohy jezevčáka zkracovaly a díky příbuzenské plemenitbě se i celkově zmenšoval. Praformou jezevčáka byl jezevčák hladkosrstý černý s pálením. A právě hladkosrstý nebyl nikdy výlučně normíkem, protože měl v sobě ve značné míře krev braky. Původní černé jedince s pálením a hnědavé časem doplnili hladkosrstí jezevčáci červení, kteří vznikli křížením jezevčáka s červenou hannoverskou brakou, dnes již neexistující. Hannoverský lesník von Daake vybíral do dnešního chovu jen zářivě červené jezevčáky. Časem se tato forma pro svou eleganci a vynikající výkony rozšířila. Koncem 19. století byl již jezevčák nesmírně populární, především pro své vynikající lovecké vlohy. V horách byl používán jako neúnavný honič, jinde pak provozoval své nejvlastnější poslání – vyhánění zvířat z nor. Přestože hladkosrstí jezevčáci jsou dnes ze všech tří typů osrstění nejméně populární, stále si udržují své příznivce, kteří dbají, aby tato základní a výchozí varianta všech jezevčáků nevyhynula (Fairaislová, 1995, Fiedelmeierová, 2002).

2.1.2. Jezevčák dlouhosrstý

Ani dlouhosrstý jezevčák nepochází z křížení hladkosrstého s dlouhosrstými plemeny, alespoň ne v poslední době. Dlouhosrsté jezevčáky (černé s pálením) zmiňují již prameny z druhé poloviny sedmnáctého století. Tito psi byli ceněni pro svou neúnavnou hlasitost, jemný nos a podivuhodnou ostrost. S málo ušlechtilými původními dlouhosrstými jezevčáky byli časem pářeni španělé, popřípadě i křepeláci, jež dodali dlouhosrstým jezevčákům eleganci a jemnost, perfektní práci slídiče, ovšem někdy na úkor ostrosti. Ladné křivky španěla jsou stále patrné na hlavě a sleších dlouhosrstých jezevčáků. Elegance a líbivý vzhled z dlouhosrstých jezevčáků činí oblíbené městské psy, což je bohužel škoda pro tak výrazné lovecké plemeno (Fairaislová, 1995; Fiedelmeierová, 2002).

2.1.3. Jezevčák drsnosrstý

I drsnosrstý jezevčák je zmiňován již ve 14. století, i když ne v podobě, ve které jej známe dnes. K jeho regeneraci v devatenáctém století byli použiti kromě francouzských baretů i staroangličtí lovečtí psi (otterhoundi – vydraři) a později i mnohá plemena teriérů. Z teriérů se

doposud projevuje v negativních znacích především dandie dinmont teriér (po něm mívá někdy drsnosrstý jezevčík větší oko, klenutá bedra, světlé zbarvení a hlavně srst, nejčastěji na temeni hlavy). Pro zvýšení ostrosti byl použit i knírač. Díky množství příbuzných drsnosrstých jezevčíků máme dnes skutečného pracovního a ostrého psa, ovšem v exteriéru se dosud projevuje značná nejednotnost a nevyrovnanost jak ve velikosti, zbarvení a struktuře srsti, tak i v typu. První údajně čistokrevný drsnosrstý jezevčík jménem Mordax byl zapsán v německé plemenné knize v roce 1891 pod číslem 378. Pro zmírnění nežádoucích vlivů byl ještě nedávno, především v zemi původu plemene, do chovu drsnosrstých jezevčíků připouštěn i jezevčík hladkosrstý, což sice zlepšilo typ srsti, ale stále se setkáváme s drsnosrstými jezevčíky, kteří typem srsti více či méně odpovídají jezevčíku hladkosrstému. Drsnosrstí jezevčíci dnes představují typického všestranného loveckého psa (Fairaislová, 1995; Ransleben, 1995).

2.1.4. Jezevčíci trpasličí a králičí

Koncem minulého století si někteří chovatelé jezevčíků, především ve východních částech Německa, vytyčili za cíl vyšlechtit jezevčíka tak drobného, aby mohl nahradit fretku, která byla do té doby hojně používaná k vyhánění divokých králíků z nor. K dosažení rychlého efektu byli jezevčíci spojováni s jinými malými plemeny psů (pinči, teriéry), což mělo pochopitelně za následek ztracení typu jezevčíka. Po desetiletém snažení se první spolek zabývající se chovem králičích jezevčíků rozpadl, protože jeho dosavadní snažení nepřineslo žádoucí výsledky. Chovatelé tedy přešli k systému, kdy křížili ty nejmenší zástupce plemene. Tím časem dosáhli úspěchu, i když dávní předkové se v chovu těchto malých rázů dodnes projevují (kulatá mozkovna, vykulené oči, kratší slechy a morda). Na parametrech, kterým mají trpasličí jezevčíci odpovídat, se kynologický svět zcela neujednotil dodnes. Standard jasně uvádí hmotnost u trpasličích do 4 kg, u králičích pak do 3,5 kg. Především v zemi svého původu však jezevčíci prakticky nikdy nejsou váženi, a tak se zde potkáme s jezevčíky standardního rázu, kteří mají výborné ocenění, přestože jednoznačně přesahují limit 9 kg. Stejně tak trpasličí jezevčíci jsou leckdy těžko k rozeznání od běžných „standardů“, protože jsou vyšlechtěni tak, že obvod hrudníku alespoň do určitého věku sice mají 35 cm, ale vzhledem k délce těla a celkové velikosti se jejich hmotnost pohybuje okolo 6 kg. První trpasličí jezevčíci byli zapsáni do plemenné knihy německého klubu v roce 1902. V roce 1908 už měla plemenná kniha 243 zapsaných králičích a trpasličích jezevčíků (Fairaislová, 1995; Fiedelmeierová, 2002; Fogle, 1999; Ransleben, 1995).

2.2. Jezevčik v České republice

Český klub – „Klub pěstitelů jezevčiků“ byl založen v roce 1937 panem Jaroslavem Rydlem z Prahy. Přestože byl v té době jezevčik zvláště mezi myslivci dobře známý a ceněný pro své lovecké vlastnosti, čistokrevný chov ještě zdaleka nebyl tak rozšířen. Na československých výstavách v Praze v roce 1937 bylo vystavováno sedm jezevčiků, další rok šest. Na celostátní výstavě v roce 1949 to již bylo 47 jezevčiků. V roce 1966 bylo na výstavách v České republice předvedeno 297 jezevčiků. Nejvyšší počet štěnat v České republice byl zapsán v roce 1990 – 2 058. První předsedkyní a poradkyní chovu v novém čs. klubu se stala Pavla, hraběnka Kinská z Kostelce nad Orlicí (1888 – 1953). Hraběnka Kinská vlastnila v té době mimořádně početnou a úspěšnou chovatelskou stanici „Stradina“, v které každoročně odchovala několik vrhů drsnosrstých jezevčiků. Jezevčíky „Stradina“ nejdeme mezi předky dnešních psů nejen u nás, ale i v sousedních státech. Často šlo o mimořádně kvalitní jedince, kteří by v některých bodech byli příkladem dnešních jezevčiků. Činnost klubu a tím i chov jezevčiků, u nás kromě hraběnky Kinské výrazně ovlivnila i Ludmila Laufbergerová. Psala do klubového zpravodaje, Kynologie, Myslivosti a dalších časopisů. V roce 1958 byla Ludmila Laufbergerová zvolena Klubem chovatelů jezevčiků hlavní poradkyní chovu (Fairaislová, 1995; Fiedelmeierová, 2002)

2.3. Jezevčik ve své vlasti

První chovatelská organizace, která vytvořila standard plemene – Deutscher Hunde – Stammbuch, vznikla v Německu. První díl, zahrnující hladkosrsté a dlouhosrsté jezevčíky, vyšel v roce 1840. O půl století později, v roce 1890, byli do plemenné knihy zahrnuti i drsnosrstí jezevčici. Společná registrace trvala do roku 1935, od té doby jsou typy srsti vedeny zvlášť. Od poloviny 19. století měly některé myslivecké organizace pro jezevčíky vlastní plemenné knihy. Tyto kluby registrovaly jen ty psy, jejichž lovecké schopnosti byly prokázány. Nezaměřovaly se na typ srsti nebo vnější vzhled. Hodnotily se pouze výsledky zkoušek, které se zapisovaly do loveckých plemenných knih. Kluby, které se věnovaly chovu různých typů osrstění, v této době živořily, protože původně se typ srsti neuváděl ani v plemenné knize. Teprve po roce 1915 se to změnilo. Používají se následující označení: K pro Kurzhaar (hladkosrstý), R pro Rauhaar (drsnosrstí) a L pro Langhaar (dlouhosrstý). Navíc se trpasličí rás označoval Z (Zwerg), standardní jezevčik se v němčině označuje jako Normalgrossteckel, nejmenší králíčí jezevčik jako Kaninchenteckel. Tyto iniciály se přidávaly k registračnímu číslu všech jezevčiků, vedených v plemenné knize německého chovatelského

klubu jezevčků (Tekel Clubu). Původně se tímto plemenem zabývaly dvě organizace: Tekel klub založený roku 1888, který řídil hlavně výstavy zaměřené na exteriér a Gebrauchsteckel, jedná se o organizaci zaměřenou na lovecké aktivity. V roce 1935 oba kluby sloučily své plemenné knihy a činnost pod názvem Fachschaft Dachshunde im Reichsverband für das Deutsche Hundewessen. Po druhé světové válce bylo vedení chovu přeorganizováno. Jezevčáci jsou nesporně nejpopulárnějším německým plemenem, které se chová v celém světě. Ovšem v Německu vznikla i celá řada dalších loveckých plemen včetně německého honiče, který byl jedním z předků jezevčika. Vestfálský jezevčíkovitý brakýř má rovněž kratší nohy. Mnohem populárnější i u nás jsou barváři, hannoverský a bavorský horský (Fiedelmeierová, 2002; Fogle, 1999; Schwartzová, 2002).

2.4. Jezevčáci ve Spojeném království

V Anglii vznikl speciální klub pro chov jezevčků ještě dříve, než byl ustaven v Německu. Ovšem během první světové války vznikly problémy, šest významných chovatelů jezevčků bylo postiženo a měli zákaz chovu během války. Přestože tito chovatelé byli často označováni jako proněmečtí nebo s Němci sympatizující, udrželi chovnou základnu jezevčků v pořádku. Navíc se jim podařilo uchránit celou genetickou výbavu plemene. Dva z nejstarších anglických jezevčků, vyznačující se typickými známkami plemene, byli v 90. letech 19. století Jackdaw, který patřil Harrymu Jonesovi z Ipswiche a Pterodactyl, patřící Sydney Woodiisovi. Vliv těchto předků sahá v plemeni až do dnešních dnů. Jezevčáci jsou populární také v Austrálii, Dánsku, Nizozemsku a v Indii. Ve Spojeném království je oblíbeným loveckým psem trpasličí dlouhosrstý jezevčík, který daleko převyšuje počet britských basetů, bíglů i vipetů, kteří jsou na žebříčku popularity na dalších místech (Fairaislová, 1995; Schwartzová, 2002).

2.5. Jezevčáci v USA

V Americe se jezevčáci nepoužívají k lovu zvěře, jako jsou jezevci a divoká prasata, ani ke stopování poraněných jelenů. Ovšem kvality tohoto psa, především živá povaha, odvaha a přítulnost, mu zajistily popularitu. Ostatně jezevčík byl dovezen do Ameriky dávno před založením plemenné knihy v americkém Kennel Clubu, která vznikla v roce 1885. Od roku 1895 propagoval Klub chovatelů jezevčků Ameriky toto plemeno jako lovecké, především

k lovu jezevců, a pořádal soutěže v norování. V roce 1913 byl jezevčík uváděn mezi nejoblíbenějšími plemeny v Americe. Za první světové války zájem o jezevčíky poklesl a neožil se až do 30. let. Avšak už v roce 1940 patřil jezevčík mezi deset nejoblíbenějších plemen v Americe a toto místo si udržel až do 21. století. Zatímco v Německu se trpasličí jezevčáci mohou vystavovat ve zvláštní třídě psů, vážících méně než 4,5 kg, v USA to neplatí. Americký standardní a miniaturní jezevčík soutěží ve stejné třídě, jenom psi vážící více než 5,5 kg nebo mladší dvanácti měsíců se vystavují ve zvláštních třídách (Ransleben, 1995; Schwartzová, 2002).

3. Plemenný standard jezevčíka

Standard jezevčíka je slovní popis ideálního zvířete, jak má vypadat a jak se má chovat. Podle tohoto ideálního obrazu se posuzují všichni psi, kteří vstoupí do výstavního kruhu. V různých zemích existují různé odchylky ve standardech jezevčíků, ale v zásadě jde vždy o stejného psa. V některých zemích, například v USA, stanoví tyto standardy Národní chovatelský klub a od něj jej přejímají, případně pozměňují, kluby v jednotlivých státech Unie. Ve Velké Británii vytváří a uznává standard národní Kennel Club a uplatňuje jeho znění při všech soutěžích a šampionátech i při zápisech do plemenné knihy. Pro všechny kynologické organizace sdružené v FCI však platí plemenný standard ze země původu, v tomto případě z Německa a mezinárodní organizace (FCI) musí schvalovat všechny změny. Standard FCI platí tedy i pro naše jezevčíky.

V každém případě standard udává znaky požadované a nepřijatelné jak ve vzhledu, tak v chování a v práci. Standard jezevčíka popisuje takto: má nízkou a protáhlou postavu a obraz doplňuje tím, že tělo je kompaktní, dobře osvalené, se smělým, vyzývavým držením hlavy a inteligentním výrazem. V prvním paragrafu standardu americké AKC je ještě poznámka, že pes nesmí budit dojem „obtížně se pohybujícího, nemotorného nebo omezeného v rozsahu pohybu“. Stavba těla jezevčíka nesmí mít vliv na jeho pohybové schopnosti ani při dlouhém stopování nebo lovu. Oba standardy, americký i anglický, zdůrazňují „odvahu až po divokost“ a definují ho jako úspěšného lovce a stopaře. AKC dodává: „Poznámka: při lovu získané jizvy po utržených ranách nemohou být považovány za vady.“ Tento závěr naznačuje, jak vážně se chovatelé zabývají udržením tohoto loveckého plemene (Schwartzová, 2002; Vochozka, 2000).

Anglický standard uvádí jako ideální hmotnost miniaturního jezevčíka 5 kg, ale nejvýše 5,5 kg ve věku dvanácti a více měsíců. Standardní jezevčík může v Anglii vážit od 10 do 13 kg. U typu srsti jsou rozdíly v povolené délce, všechny se však shodují na tom, že jezevčík nesmí mít nikdy volnou kůži (lalok) a ocas nesmí být lysý. Rozdíly jsou také v úpravě srsti hrubosrstých jezevčíků a v hodnocení podsady. Drsnosrstý jezevčík má mít krátkou, rovnou a drsnou srst. Standard AKC požaduje, aby se drsnosrstý jezevčík z profilu podobal hladkosrstému. Jinými slovy, srst má přiléhat k tělu, nesmí to být načechraný pes! Pod hrubou srstí nesmí mít jemnou podsadu. Důležité jsou také obočí a bradka u hrubé srsti. Srst na uších však musí být krátká a hladká. Celkový vzhled drsnosrstého jezevčíka musí dokazovat, že pes je dobře vybaven pro práci v trnitém křoví, kde ho srst musí chránit. Dlouhosrstý jezevčík je nejelegantnější ze všech variant, ale vyžaduje časté česání dlouhé srsti, aby si za všech okolností uchoval zdravý vzhled a lesk. Na spodní straně těla, na hrudi, na uších a na nohou jsou praporec delší srsti. Dlouhý ocas má vytvořenou vlajku. Pokud jde o barvy, standard Kennel Clubu odpovídá standardu AKC. Oba udávají, že jsou povoleny všechny barvy, omezují se pouze bílé znaky a přednost mají černý nebo hnědý nos a tmavé drápy. AKC však uvádí více detailů, u jednobarevných jezevčíků červených nebo krémových, požaduje nos a drápy černé. Nejvíce je dvoubarevných kombinací, černé, čokoládové, jezevčí, šedé (někdy nazývané modré) a plavé (Izabela). U všech těchto typů se objevují tříslivé znaky nad očima, po stranách čenichu, na spodním pysku, na vnitřní straně uší, na hrudi a na nohou. Černí psi mají černé nosy a drápy, ostatní tmavohnědé. Dalšími barevnými variantami jsou jednoduše skvrnitá a dvojité skvrnitá. V těchto případech jsou světlejší skvrny na tmavším pozadí nebo základní barva tvoří skvrnitý efekt (Andreska a Andresková, 1993).

3.1. Standard jezevčíka (FCI)

Celkový vzhled: Nízká, protáhlá, ale pevná postava s krátkými běhy, mohutnou svalovinou, směle vyzývavým držením hlavy a moudrým výrazem. Vzdor krátkým končetinám v poměru k dlouhému tělu nesmí vypadat zakrsle, těžkopádně nebo lasicovitě štíhle. Pohyb nesmí být omezen.

Hlava: Protáhlá, suchá, ostře výrazná, shora i ze strany se stejnoměrně zužující ke špičce nosu. Temeno hlavy je ploše klenuté, probíhající pozvolna bez čelní rýhy (čím menší rýha, tím je typičtější) do jemně tvarovaného a lehce klenutého hřbetu nosu. Jařmové oblouky

výrazně vystupující. Nosní chrupavka a čenich jsou dlouhé a úzké. Pysky pevně napjaté, kryjící dobře dolní čelist, ani hluboké, ani chobotnatě špičaté, s lehce naznačeným ústním koutkem. Nozdry zřetelně otevřené. Tlama zasahuje až za oči, chrup a čelist jsou silně vyvinuty, špičáky do sebe přesně zapadají.

CHRUP: Pes má v normálním případě 42 zubů, z toho 12 řezáků, 4 špičáky a 26 stoliček. Pro pojmenování zubů se používá jejich mezinárodně platné označení, podle nomenklatury veterinární anatomie.

DRUHY SKUSU: U jezevčků platí jako vhodné k chovu dva typy, **skus nůžkový**, při němž se horní a dolní řezáky lehce dotýkají a mezera mezi nimi není větší než 1 mm, a **skus klešťový**, kdy kousací hrany horních a dolních řezáků dosedají na sebe.

UŠI: Vysoko, nepřiliš vpředu nasazené, bohaté, ne dlouhé, zaoblené, ne úzké, špičaté nebo zřasené. Pohyblivé, předním okrajem přiléhající k lícím.

Krk: Dostatečně dlouhý, svalnatý, suchý, bez laloku, lehce klenutý a volně vysoko držený.

Přední běh: Svalnatý, odpovídající namáhavé činnosti pod zemí, silný, dlouhý a široký.

LOPATKA: Dlouhá, šikmo položená na plně vyvinutém hrudním koši, s dobře přiléhající svalovinou.

NADLOKTÍ: Stejně dlouhé jako lopatka, se kterou svírá pravý úhel, kostnaté, pevně osvalené, přiléhající k žebrům, ale volně pohyblivé.

PŘEDLOKTÍ: Krátké, pokud možno vykloněné dovnitř, vpředu i po stranách s pevnou svalovinou. Délka má odpovídat přibližně třetině výšky psa.

ZÁPĚSTNÍ KLOUBY: Ve srovnání s klouby ramenními leží blíže k sobě.

KOSTI ZÁPRSTNÍ: Tvoří spěnku, která nemá být při pohledu ze strany strmá ani prohnutá.

TLAPKY: Uzavřené, prsty dobře klenuté, polštářky silné.

PRSTY: Pět, z toho čtyři nášlapné. Trvale těsně u sebe, prstní články klenuté, drápy silné, polštářky hrubé.

Trup:

HŘBET: Kohoutek vysoký a dlouhý, dále je hřbet rovný, v bederní krajině lehce vyklenutý.

HRUDNÍK: Prsní kost zřetelně vystupuje, takže po obou stranách jsou patrné prohlubně. Hrudní koš je při pohledu zepředu oválný, shora a ze strany prostorný, poskytující prostor mohutně vyvinutému srdci a plicím. Žebra zasahující daleko dozadu a plynule předcházejí

v břišní linii. Při správné délce a zaúhlení ramene zakrývá přední běh při pohledu ze strany nejnižší bod hrudníku.

BŘICHO: Mírně vtažené.

Pánevní končetiny (zadní běhy):

ZÁĎ: Dlouhá, široká, kulatá, svaly dobře vyvinuté.

PÁNEVNÍ KOSTI: Pánev nepřiliš krátká, dostatečně silná, mírně šikmá.

STEHNO: Silné, dostatečně dlouhé, svírající s pánví pravý úhel.

KÝTA: Plně zakulacená.

KOLENNÍ KLOUB: Krátký a silný.

HOLEŇ: Ve srovnání s jinými psy krátká, dobře osvalená, svírající k stehnu pravý úhel.

HLEZNO: Široké, patní kost silně vyčnívající.

ZÁNÁRTÍ: Dlouhé, pohyblivé a lehce zahnuté směrem dopředu.

ZADNÍ TLAPA: Čtyři uzavřené, dobře klenuté prsty. Celá noha spočívá na polštářcích chodidla, ne na drápech. Drápy krátké. Při pohledu zezadu musí být zadní běh zcela rovný.

Ocas: Nasazen v prodloužení páteře, bez zakřivení.

Pohyb: Volný a plynulý. Krok dlouhý, zejména zadních nohou při pohledu z boku. Při pohledu zepředu i zezadu se musí nohy a tlapky pohybovat rovnoběžně, v dostatečné vzdálenosti od sebe, na šířku ramene nebo kyčelních kloubů.

Srst:

HLADKOSRSTÝ JEZEVČÍK: srst krátká, hustá, lesklá, hladce přilehlá, bez holých míst. Na prutu srst nepřiliš bohatá, na spodní straně ostřejší vlas. Kartáč je chybný, rovněž ocas zcela nebo částečně holý. Na kůži nesmějí být vrásky ani lalok.

DLOUHOSRSTÝ JEZEVČÍK: měkký a hladký vlas je rovný nebo mírně zvlněný. Prodloužený pod krkem i pod celým tělem, nejdelší na uších, zadní straně běhů a na spodině prutu, kalhotky a praporec na spodní straně prutu. Srst na dolní hraně ucha musí přechýlívat, krátká srst zde, tzv. kožené uši, je nežádoucí. Příliš bohatá srst na tlapách (tzv. ploutev) je nežádoucí, protože při práci překáží.

DRSNOSRSTÝ JEZEVČÍK: po celém těle srst dokonale rovnoměrná s výjimkou tlamy, obočí a slechů. Srst musí přiléhat, tak že z dálky se drsnosrstý jezevčík podobá krátkosrstému. Na těle přiléhající silná kazajka s hustou podsadou. Na tlamě je vous, obočí chomáčkovitě, srst na uších je kratší než na těle, téměř hladká, ale dostatečně drsná. Prut drsný, s přiléhající srstí, na špičce nesmí být chomáček. Srst nesmí být měkká, ať už krátká nebo dlouhá, nesmí odstávat všemi směry, nesmí být zkadeřená nebo kudrnatá, vlajka na ocase je nepřipustná. Nohy musí být dobře osrstěny, srst na nich tvrdá.

Zbarvení:

HLADKOSRSTÝ JEZEVCÍK: může být jednobarevný (červená), červenožlutá, žlutá, s černou příměsí nebo bez. Přednost má čistá barva, červená je hodnotnější než světlejší odstíny. Výrazně černě žíhaní psi se považují za jednobarevné. Nos a drápy mají být černé. Dvoubarevní jezevčíci mají mít výraznou jednotnou barvu, s tříslivými nebo žlutými znaky na hlavě a na bězích (pálení). U jednobarevných a dvoubarevných jezevčků kromě bílých není bílá barva žádoucí, ale bílé znaky nejsou důvodem pro diskvalifikaci. Skvrnitý (tygrovaní) mají základní barvu černou, červenou nebo šedou, s nepravidelnými skvrnami menších rozměrů. Nemá převládat ani světlá, ani tmavá barva. Povoleny jsou i jiné barvy.

DLOUHOSRSTÝ JEZEVCÍK: zbarvení stejné jako u hladkosrstých.

DRSNOSRSTÝ JEZEVCÍK: přípustné jsou všechny barvy, bílé znaky na prsou jsou nežádoucí, ale povoleny. Obvyklým zbarvením drsnosrstého jezevčíka je barva divočáka v různých odstínech. Takto zbarvení jedinci s hnědým pigmentem mají někdy masově zbarvený nos a světlé oko, což odporuje standardu. Méně žádoucí je černé zbarvení a pálením – takto zbarvení psi mívají slabou nebo nemají žádnou podsadu. Plaví drsnosrstí mívají často srst měkkou.

Rozměry: U standardních jezevčků hmotnost 7 – 9 kg, u trpasličích obvod hrudníku do 35cm, u králičích do 30 cm.

Vylučující vady: Předkus, podkus, překlubní postoj, příliš volná lopatka, všechny vady prutu, monorchismus, kryptorchismus, odsazený hrudník. Kromě toho zdravotní problémy, jako jsou vrozené vady zraku a sluchu, epileptici a kastráti.

Poznámka: Samci musí mít dvě normálně vyvinutá varlata v šourku plně sestouplá.

Lehké vady: Chyby, které vylučují ocenění výborný: špatně nasazené, odstávající, špičaté nebo svráštělé slechy – příliš výrazná čelní rýha – špičatá, slabá tlama – příliš široká a krátká hlava – vykulené oči – skelné oko u šedých a skvrnitých jezevčků – nedostatečně tmavé oči u všech ostatních barevných odstínů srsti – lalok – krátký krk – labutí krk – příliš jemná a řídká srst – u drsnosrstých trimovaná srst – psi těžší než 9 kg – příliš malý odstup od země.

Celkový standard FCI dostupný z: (Fairaislová, 1995; Ransleben, 1995)

3.2. Výklad standardu

Tento výklad sestavila před více než čtvrt stoletím tehdejší hlavní poradkyně chovu a mezinárodní rozhodčí, paní Ludmila Laufbergerová (Fairaislová, 1995), ale je napsán tak výstižně, že ani dnes by k němu prakticky nebylo co dodat.

Standard jezevčíka byl poprvé stanoven v roce 1879 v Německu. Proto je také Mezinárodní kynologickou federací (FCI) Německo uznáno za mateřskou zemi jezevčíka a každý čistokrevný jezevčík musí svými předky sahat až k prvnímu jezevčíku, zapsanému ve speciální plemenné knize, založené v Německu v roce 1890. Také pouze ustanovení přijatá na generálních shromážděních v Německu mohou změnit znění standardu. K takovým změnám došlo v roce 1912 a dále v roce 1952, kdy byl vypuštěn odstavec o vlastnostech jezevčíka a rovněž výklad o příčině přikloubení nohy. Tento znak, kdysi záměrně šlechtěný, jako typický pro jezevčíka, byl označen za těžkou dědičnou vadu (knicken), takže po dlouholetém potlačování se dnes již málo vyskytuje. V další úpravě z roku 1947 byly připojeny některé doplňky, zejména požadavek 1/3 vzdálenosti od země, který vybojovali zastánci loveckého použití jezevčíka proti starším chovatelům, kteří lpěli na jezevčíkovi nízkém a považovali toto zvýšení od země za hrubé porušení jeho individuality. Také v tomto znění standardu byl znovu připuštěn skus klešťový, který v roce 1912 byl vypuštěn pro názor mnoha chovatelů, že nůžky drží lépe než kleště. Ovšem ve starém znění před rokem 1912 skus klešťový připuštěn byl a starší chovatelé na něm lpěli, pokládajíc skus nůžkový za první krok k podkusu. K poslední úpravě náleží usnesení generálního shromáždění v Německu v roce 1961, kdy ve vylučujících vadách je místo „pahýlovitý prut“ uvedeno „všechny vady prutu“ a k lehkým vadám přidáno „u drsnosrstých trimovaný vlas“ a „příliš malá vzdálenost od země“. To jsou některé významnější změny a doplňky, aby bylo jasné, že standard není mrtvá litera nebo zákon, nýbrž vývoj plemene sledující, přizpůsobující se i spoluvytvářející živý organismus. Díváme-li se na standard z tohoto vývojového hlediska, pak se nám mnohé vady, jejich závažnost a úpornost jeví jinak. Takovou těžkou vadou byla špatná forma přední končetiny. Dříve překluzování bylo požadováno jako charakteristický znak. Další vývojově pochopitelná vada je nedostatek kohoutkové výšky. Historický důvod této vady spočívá v tom, že nízká fronta byla žádoucí proto, aby pes měl nos níže a mohl prý přesněji sledovat stopu. Extrémní nízkost přímo vylučovala paralelní postoj běhů a korektní lokty. Také absolutně rovný, plochý hřbet byl vyžadován v mylné představě, že podporuje rozmach zadní končetiny. Ovšem všeobecně mohl způsobit pouze posílení zadního svalstva na úkor pohyblivosti. Lehké klenutí v bedrech totiž ulehčuje zatížení zadních běhů. Můžeme říci, že všechny požadavky na

exteriér jezevčíka od té doby, kdy začal být kynologicky šlechtěn, určuje výlučně zřetel na jeho lovecké použití.

4. Povaha a společenská charakteristika

Jezevčík je především svérázný, sebevědomý, chytrý a vynalézavý, zvláště pokud jde o jeho vlastní blaho. Je přizpůsobivý. Nesnáší dril a tvrdý výcvik, ale jeho vlohy pro loveckou práci jsou tak výrazné, že jim stačí pouze dopřát rozvinutí. Miluje pohodlí, teplo a přítomnost lidí, a proto se také často uplatní i jako výborný společník osamělého člověka nebo člen rodiny. Často je prezentován jako filozof mezi psy. Je to především proto, že se u něj snoubí legrace s duchem, je mazaný, a při vši lásce k člověku vede svůj vlastní život. Pokud má dojem, že je to třeba, občas prosadí svou tvrdou hlavu. Hodí se do každého bytu. Vyžaduje malé množství potravy i péče. Je ostražitý, ale není uštěkaný jako špic nebo malý knírač. Je ostrý, ale ne bezhlavě vzteklý jako teriér. Přizpůsobí se každému prostředí: zasněženým horám i tropům. Je doma na celém světě a všude má přátele. Jezevčík, který má charakter, je zdravý a má určitou nutnou míru výchovy, může být svou bezpodmínečnou oddaností, věrností, spolehlivou ostražitostí a nezištným nasazením v boji nenahraditelným přítelem. Může svou láskou a něžností poskytovat člověku náhradu za těžká zklamání v životě. Může být nejlepším utěшитelem osamělých. I mezi jezevčíky se přirozeně může objevit jedinec se špatnými vlastnostmi. Mezi psy, stejně jako mezi jejich lidskými společníky se najdou inteligenti a hlupáci, korektní chlapi i zloději, stateční a zbabělí, ostří a slabí, spolehliví a nejistí (Císařovský, 1997; Dobroruka, 1994).

4.1. Hladkosrstý jezevčík

„Hladák“ je skutečně prvotním a „nejčistším“ jezevčíkem. I náтурой je snad nejjezevčíkovitější. Největší filuta, nejčastěji se uráží, nejméně se nechá „zotročit“. Pro byt je výhodou jeho krátká srst, která se snadno čistí i po návratu z blátivé procházky – osprchovaný pes je hned suchý, nepřichytávají se na něho bodláky a lopuchové kuličky. Pro celoroční pobyt venku je totéž poněkud nevýhodné – hladkosrstý jezevčík je zimomřivější. Navíc po zimním omrznutí či větším napadení parazity, stejně jako při chovu v nepřítliš čistém

prostředí, trpí olysáním určitých partií těla. K inteligenci a nezávislosti hladkosrstého jezevčíka patří i fakt, že pokud má pocit, že jeho močový měchýř či střeva jsou podrobovány neúměrnému přetěžování, zachová se často poněkud „nečistě“. Někteří hladkosrstí jsou i náruživými ohlodávači nejrůznějších předmětů – ať již jde o sedací soupravu či boty, jiní zase dávají přednost dekám a jinému textilu. To je ale z jejich záporné stránky skutečně všechno – navíc není každý „hlaďák“ nečistotný ničitel a jeho smysl pro humor, vysoká inteligence a solidní lovecká práce snadno vyváží případné stinné stránky jeho povahy. Myslivci ocení jeho všestranné vlohy – hladkosrstí jsou většinou dostatečně ostří norníci i dobří barváři, hlasití na stopě a leckdy dokáží i aportovat, především z vody. U nás neznámí jsou dvoubarevní jezevčíci – plášťoví, kteří vedle základní např. červené barvy mají velké bílé znaky na tlapách, límec na krku, náprsenku a konec prutu. Tito jezevčíci jsou raritou i v zemi původu, především proto, že v tělesných znacích bývají podstatně méně typičtí. Červení i černí (pálení) jezevčíci se mohou vzájemně křížit, přičemž čistota barvy červených příliš netrpí. Ze spojení dvou červených jezevčků se může narodit i štěně černé s pálením, zatímco spojení dvou černých s pálením může dát pouze černé s pálením (Schwartzová, 2002).

4.2. Dlouhosrstý jezevčík

Dlouhosrstý jezevčík je opravdovým šlechticem mezi jezevčíky – má podmanivý pohled, líbivě osrstění a příjemnou povahu. Dlouhosrstý jezevčík se musí udržovat, aby jeho srst nebyla zplstnatělá ani zcuchaná. Není to taková práce jako třeba u afgánského chrtá, ale především při blátivém počasí či po návratu z přírody, jej nutně musíme příslušně ošetřit. Dlouhosrstý jezevčík se nejvíce hodí do města, protože jeho lovecké pudy a především ostrost vůči „přirozeným nepřítelům“ bývá nižší než u ostatních dvou variant. U myslivce se nejlépe uplatní jako spolehlivý a rozvážný barvář, který navíc dobře a ochotně slídí a prakticky nemá problémy s hlasitostí na stopě. K nevýhodám dlouhosrstého jezevčíka patří fakt, že nejčastěji trpí nevolností při jízdě v dopravním prostředku – na rozdíl od dalších dvou rázů, která obvykle jízdu v autě milují a skvěle snášejí. Dále mají někteří dlouhosrstí sklony k určité nervové labilitě, která se projevuje bázlivostí, případně kousavostí ze strachu. Zbarvení dlouhosrstých a hladkosrstých jezevčků je zhruba totožné. Tygrování dlouhosrstí se však v našich podmínkách nechovají. Při křížení červených s černými se u dlouhosrstých více znečišťuje červená barva, která má větší či menší příměs černé (čistě červená barva má vždy přednost před červenou s příměsí). Také u černých dlouhosrstých s pálením se občas objevuje

nepřípustně rozšířené pálení (maska na obličejí, celé končetiny pálené apod.), které se do chovu nezařazují. Jinak je zde dědičnost stejná jako u hladkosrstých. Pokud se chovateli narodí vrh poměrně tmavých štěnat a není si jistý, zda jde o štěňata červená s příměsí či černá s pálením, vodítkem by mu mělo být, že černí s pálením jsou po celém těle čistě černí i po rozhrnutí srsti na bocích. Pálení mají jen na vymezených místech (spodní část běhů, bříska, krku, slechů a prutu, po stranách tlamy, dvě tečky nad očima a dvě skvrny na hrudi). Naproti tomu červení s příměsí mají světlejší srst na bocích i na zadní straně slechů (Fiedelmeierová, 2002).

4.3. Drsnosrstý jezevčík

Drsnosrstí nezapřou své teriérské ani jiné předky – mají příliš mnoho praprapradědeků nejrůznějších ras, jsou stále nejednotní v exteriéru, a to i v rámci jednoho vrhu – především v barvě a struktuře srsti. Příliš chlupatí, rozježení (pro laiky líbiví) „psí dědečkové“, často s chocholkou měkké srsti na temeni, připomínají nejspíše svého prapředka – dandie dinmont teriéra. Zatímco úplně hladcí „drsňáci“ nezapřou, že v jejich rodokmenu se v nedávné minulosti objevil pro eliminaci výše zmíněné chlupatosti, hladkosrstý jezevčík. Drsnosrstý jezevčík s ideálním osrstěním a exteriérem je sice snahou většiny chovatelů, ale nikomu se nedaří zcela se vyvarovat obou výše zmíněných extrémů. Z chovatelského hlediska je drsnosrstý jezevčík nejsložitějším plemenem mezi jezevčíky. Ne náhodou je drsnosrstý jezevčík nejoblíbenějším mezi jezevčíky u nás i v zahraničí. Drsnosrstý jezevčík je inteligentní a přátelský chlapík, dobrý společník a výborný lovec s všestranným použitím. Jeho srst sice také neodolá blátu a lopuchovým kuličkám, ale je snadné jej trimováním zbavit odumřelé srsti, kterou neztrácí po celém bytě. Pro pobyt a práci venku je jeho srst dostatečně odolná, přestože při nedostatečné hygieně a cizopasnících také může trpět olysáním – především uší. K záporům drsnosrstého jezevčíka patří především jeho variabilita v osrstění, nejvyšší výskyt anatomických vad kostry, nejvyšší procento chudozubých jedinců a někdy němlost na stopě – obojí je pozůstatkem po teriérských příbuzných (Vochozka, 2000).

4.4. Trpasličí jezevčáci

Trpasličí jezevčík by měl být zmenšeninou jezevčíka standardního – normálního rázu. Jeho parametry jsou dány nejen hmotností jako u „standarda“, ale především obvodem hrudníku, který se měří v nejširším místě – hned za předními běhy. Hmotnost sice standard plemene také určuje, ale ta hraje až druhořadou roli. „Západní“ jezevčáci kteří alespoň ve své výstavní špičce bývají lepší než naši „šampioni“, mají především v malých velikostních rázech často problémy s hmotností. U nás se tedy v poslední době, co se kilogramů týče, nebere takový ohled na určenou hmotnost, a pokud má trpaslík obvod hrudníku nejvýše 35 cm, toleruje se v ojedinělých případech maximální hmotnost 5 kg. Více už ne. Jezevčáci, kteří mají hmotnost přes 5 kg, už se tak jako tak nevejdou do určených rozměrů, ať už je to dáno tím, že více narostli, nebo tím, že jsou obézní. Na našich výstavách se dbá na to, aby „trpaslík“ byl skutečně na první pohled „trpaslíkem“ a nevypadal spíše jako hodně vyhublý „standard“. Charakterem bývají trpasličí jezevčáci velmi podobní svým velkým příbuzným, ze kterých poměrně nedávno vzešli. Hladkosrstí jsou temperamentní, dlouhosrstí občas trpí nevolností v autě a mívají labilnější povahu – nejčastěji jsou plaší a nedůvěřiví, někdy uštěkaní či kousaví (vesměs ze strachu). Drsnosrstí trpaslíci stejně jako drsní „standardi“ mají povahu nejvyrovnanější, obvykle jim nechybí lovecké vlohy, ale v exteriéru jsou zatíženi podobnými problémy se srstí a kostrou jako ti velcí. Co se týká loveckého využití trpasličích jezevčků, pro méně náročného, především svátečního myslivce jsou dostatečně použitelní. Pokud se jim majitel po této stránce věnuje, bývají výborní na dohledávkách zhaslé zvěře, především drsno- a hladkosrstí leckdy i solidně norují. Vejdou se i tam, kde neprojde teriér či devítikilový „standard“. Bývají stejně hlasití jako velcí jezevčáci a stopu sledují stejně vášnivě. Poněkud dříve se však unaví, nemají-li dostatečný trénink (zvláště vysoký sních jim dělá ještě větší problémy než standardním). Ostrost trpasličích jezevčků bývá úměrně nižší vzhledem k jejich „velikosti“, ale zaštekávat kočku dokáží spolehlivě. Díky své jezevčíčí inteligenci si v noře dají pozor, aby nedošli k úhoně. Jako všechna malá plemena i trpasličí jezevčáci občas mají sklon k tomu, aby přerostli požadované parametry a stali se „maxitrapaslíky“. Přispívá k tomu fakt, že v jejich rodokmenech, a leckdy nepřilíš daleko, najdeme i předky standardního rázu. Např. v Německu, ale i v jiných evropských státech bylo donedávna běžné, že se přerostlí trpaslíci zařazovali mezi standardy a naopak, což ovšem později působilo další problémy nejen ve velikosti, ale i v typu, chudozubosti apod. (Fairaislová, 1995; Fiedelmeierová, 2002).

4.5. Králíčí jezevčáci

Králíčí jezevčáci se obvykle vznikají ze spojení „trpaslík“ x „králík“. Bývají to obvykle ta nejmenší štěňata z vrhu. Často rozhoduje i jejich žravost či naopak menší chuť k jídlu, která ovlivní jejich vývoj o potřebných pár centimetrů. Králíčí jezevčík musí mít obvod hrudníku nanejvýš 30 cm, hmotnost bývá úměrná k těmto rozměrům – nanejvýš 3,5 kg. Zde je nutné upozornit, že v našich podmínkách, kdy máme v chovu jen několik skutečně králíčích fen a králíčího psa jen vyjíměčně, je zcela legální křížení trpasličích a králíčích jezevčáků mezi sebou. Už proto, že ani u potomstva obou trpasličích rodičů není vyloučené, že nějaké štěně bude mít v dospělosti „králíčí“ parametry, uvádí se u malých rázů v rodokmenu např. „jezevčík hladkosrstý trpasličí – králíčí“, přičemž ráz, jemuž jedinec v dospělosti odpovídá se rozhodne až po posouzení na výstavě. Nevýhodou králíčích jezevčáků (jako ostatně u miniatur i jiných plemen) bývá jejich sklon k „nanistickým“ znakům – kulatější mozkovna, kratší čenich, velké, vykulené oči, drobné zoubky, které se špatně vejdu do úzké čelisti (především řezáky), popřípadě špatné nervy. Vidá se to nejen u nejmenšího psiho plemene – čivavy, ale třeba i u dosud mezinárodně neuznaného pražského krysaříka či malého hladkosrstého pinče. U toho je stejně jako u králíčích jezevčáků snahou chovatelů, aby se co nejvíce přibližoval tělesnými tvary a hlavou dobrmanovi a střednímu německému pinčovi. Už z výše uvedených důvodů, ale i proto, že „králíčí“ populace je všude poměrně úzká a příbuzná, je doporučováno nekřýt spolu dva králíčí partnery. Ke svému původnímu poslání – vyhánění divokých králíků z přírodních nor, které jim dalo i název, se už dávno králíčí jezevčáci prakticky neuvžívají, především pro nedostatek divokých králíků. Králíčí jezevčáci jsou obvykle temperamentní psíci, jejich skutečné lovecké využití je limitováno jejich fyzickými, ne však psychickými, možnostmi. Při chovu králíčích jezevčáků je třeba počítat s tím, že u tak malého psa se počet štěňat v jednom vrhu pohybuje obvykle mezi jedním až třemi a s porody občas bývají i problémy (Fogle, 1999; Ransleben, 1995).

5. Dědičnost typu a zbarvení srsti jezevčíka

Zbarvení i typ srsti ovlivňují geny velkého účinku. To znamená, že za výslednou barvou srsti zodpovídá jen jeden nebo malý počet genů. Výhodné je to proto, že je mnohem snadnější tyto geny v populaci sledovat. (Například výkonnost psa je ovlivněna geny malého účinku /polygeny/, proto i po rodičích, kteří byli skvělí normáci se mohou narodit štěňata, která do nory nikdy nedostaneme).

Gen Wh odpovídá za drsnost srsti psa. Může být dominantní (označuje se jako velké Wh), způsobující srst drsnou, nebo recesivní (malé wh) – určuje hladkosrstost.

Obě alely se ovlivňují asi tím způsobem, že dominantní potlačí projev té recesivní, buď úplně, nebo jen částečně. Jedinec WhWh tedy bude drsnosrstý, jedinec Whwh také, protože alela Wh potlačila projev růstu krátké srsti. To znamená, že pouze jedinec, mající geny whwh bude hladkosrstý. Stejným alelám se říká „homozygotní“, různým potom „heterozygotní“ (Procházka, 2005).

V některých případech je důležité vědět, zda je jedinec heterozygotní, neboť existují vady (například PRA), které jsou geneticky založeny recesivně. To znamená, že zdraví jedinci mohou mít vadné potomky. Pokud by se ve vrhu drsnosrstých jezevčků náhle vyskytlo hladkosrsté štěně, máme stoprocentní jistotu, že oba rodiče mají tuto vloh heterozygotně založenou. Vysvětlení je jednoduché. Štěně dostává polovinu vloh (genů) od matky a polovinu od otce. Při jejich splnutí tak štěně obdrží vždy jednu alelu stejného genu od otce a jednu od matky. Máme-li tedy oba drsnosrsté rodiče Whwh, polovina jejich pohlavních buněk obsahuje alelu Wh a polovina alelu wh. Při jejich spojování potom dochází ke kombinacím WhWh, Whwh, ale i whwh – a tím vznikl onen hladkosrstý jedinec. (**viz tabulka 1.**):

Tab. 1:

  OTEC	MATKA	
		Wh wh
	Wh	WhWh Whwh
wh	Whwh whwh	

Z tabulky 1: vyplývá, že 25% štěnat bude hladkosrstých a 50% drsných heterozygotů. Obdobně při páření dvou drsnosrstých, z nichž jeden bude WhWh a druhý Whwh vznikne 50% heterozygotů pro hladkou srst, ale všechna štěňata ve vrhu budou drsnosrstá (**viz tab. 2.**):

Tab. 2:

♂ ♀	MATKA		
OTEC		Wh	wh
	Wh	WhWh	Whwh
	Wh	WhWh	Whwh

Připustíme-li hladkosrstého jedince s drsnosrstým homozygotem (**tab 3.**), budou všechna štěňata drsnosrstá Whwh, ale při jejich dalším páření mezi sebou bychom již v další generaci našli 25% hladkosrstých zvířat (**viz tabulka 1.**) (proto se samozřejmě tyto dva rázy křížit nesmí a příklad je uveden pouze pro názornost):

Tab. 3:

♂ ♀	MATKA		
OTEC		wh	wh
	Wh	Whwh	Whwh
	Wh	Whwh	Whwh

Páření hladkosrstého whwh a drsnosrstého heterozygota Whwh bude polovina štěňat drsnosrstých nositelů vlohy pro hladkou srst a polovina hladkosrstých (**tab 4.**). Pochopitelně při páření dvou drsnosrstých jedinců WhWh budou všechna jejich štěňata drsnosrstá.

Tab. 4:

♂ ♀	MATKA		
OTEC		wh	wh
	Wh	Whwh	Whwh
	wh	whwh	whwh

Ještě před nedávnem se alela wh v populaci „drsňáků“ vyskytovala poměrně dost často, proto se rodila hladkosrstá štěňata (whwh), která mohla být tehdy zařazena do chovu hladáků (podobně jako HEPZIBAH Kyon – hladkosrstá fena pocházející z drsnosrstých rodičů, která je v původu některých dnešních hladkých standardů prostřednictvím psa BLACK z Vraždilky). Selekcí se ovšem postupně v chovu počet heterozygotů Whwh snižuje. Mezi heterozygoty (Whwh) patří např. standardní psi KORT z Mokřan, JAS Oris, AJAX z Mechové, SAMBO v. Grafengau nebo trpaslíci LASKO z Radlewa se synem a vnukem DAR Erbenova vyhlídka, resp. Rosmery JOKY, UDO v.d. Hirschweide, Kalokagathia HAPPY EIGHT atd. Každý chovatel má k dispozici výsledky svodů, kde si může takovéto nositele vyhledat. Je však nutno si uvědomit, že za hladkosrsté štěně ve vrhu může stejnou měrou i fena (Příbaňová, cit. 2007-12.11.).

Dominantní a recesivní alela (L) krátká srst, (l) dlouhá srst. Psi LL a Ll jsou hladkosrstí a recesivní homozygoti ll mají srst dlouhou. A aby to nebylo tak jednoduché, jedinci s genovou výbavou WhWhll jsou drsnosrstí s nestandardně delší, měkkou srstí (genová interakce).

Barevná rozmanitost jezevčků (ač se to ve výstavních kruzích nezdá) je veliká. Proto také barvy neovlivňuje jen jeden gen, ale hned několik. Začnu genem A. Tento gen je alelickou sérií s alelami pro zbarvení černé $A^s > A^y$ (omezuje tvorbu černého pigmentu) $> a^t$ (pálené odznaky). Gen a^t je ke všem uvedeným genům recesivní. Není však úplně jisté, jestli mezi alelami A^s a a^t není vztah neúplné dominance. Znamenalo by to, že jezevčci černí s velmi nevýrazným pálením by mohli být heterozygoti $A^s a^t$. Avšak spojení dvou takových to jedinců bychom dostali jak štěně s normálním pálením, tak štěně celé černé. Z toho vyplývá, že ve vrhu černých s pálením se nemůže narodit červené štěně, ale zato spojením dvou červených heterozygotů $A^y a^t$ dostaneme 25% štěňat černých s pálením (**viz tab. 1.**) (Dostál, 1996).

U červených chovných psů (ale i fen) se zjistí snadno, zda jsou heterozygoty. Jsou dvě možnosti: **1.** pes pochází z rodičů obou barev (např. u psa CARO Aeskulap – jeho otec Lesan z Hradu Křivoklátu byl černý s pálením a matka Felluca Mercury červená. Je tedy stoprocentně jisté, že Caro má od otce alelu a^t – neboť ten jinou nemá a od matky A^y – protože je sám červený. Jeho bratr CAR Aeskulap je černý s pálením, z toho vyplývá že dostal i od matky alelu a^t , takže i Felluca je heterozygot... a takto by se mohlo pokračovat po generacích dále). **2.** červený pes dá v chovu štěně černé s pálením (příkladem může být známý INTER Rösler, jenž ve spojení s červenou Jenny z Havlínského vrchu dal fenu Mona z Havl. vrchu a psa Nicky z Havl. vrchu, kteří byli oba černí s pálením. Opět lze odvodit, že jak Inter, tak i Jenny museli být heterozygoti). Pohledem do seznamu chovných psů se nalezne takovýchto jedinců

více: BAD, BOSK, CARO a ENDY Aeskulap, DICK z Markrabiny, COBOLD a CYRIL Fino apod. Výsledky v chovu ukáží, zda alelu a^t podědili od svého otce MAN, MISTER a MONTY Rösler (Procházka, 2005).

Další gen pro zbarvení se nazývá B od anglického slova „Brown“. Má pouze 2 alely B a b která zamezí vytvoření černého barviva a způsobuje čokoládově hnědé zbarvení nejen srsti, ale i nosu a pysků. Pokud je tedy jedinec BB nebo Bb, je zbarven zcela běžně, černý a pálením, červený a podobně. Má-li však v genetické výbavě bb pak je vždy čokoládově hnědý buď s pálením nebo v barvě divočáka s hnědým pigmentem, nebo červený s hnědým pigmentem. Zajímavé je, že skrytými nositeli této vlohy byli v chovu poměrně dost využívaní psi: LASKO z Rydlewa u drsnosrstých trpaslíků, FLIK z Lesní ulice u standardů a BOY v. Chutzenturm u dlouhosrstých trpasličích (hnědý syn ORRY z Debry). Nyní by tedy zhruba polovina jejich potomstva měla mít jednu alelu pro hnědou barvu a ve spojení s podobnými nositeli dát hnědé jedince. Také otec dosud neuchovněného hladkosrstého standardního psa Germandachs JACKPOT je zbarvením hnědý s pálením. (Pozn.: V sousedním Polsku je čokoládové zbarvení velice oblíbené a mezi nositeli vlohy b jsou i exteriérově excelentní chovní psi LUCKY Vanis Venator a Sasaquehanna KODAK – oba černí s pálením. Světový vítěz Lucky byl již v našem chovu využit, je tedy možné, že alespoň jeden z jeho potomků u nás po něm nese skrytě vlohu b.

Gen C způsobuje v některých svých formách albinismus. U jezevčků tyto případy nejsou známy.

Posledním genem, který má pro zbarvení jezevčků význam je gen M. Jeho dominantní forma M způsobuje tzv. merle zbarvení (u jezevčků nazývané tygrování). U takových jedinců jsou občas problémy s rybím okem (Dostál, 1996). Recessivní forma – m tygrování neumožňuje. S jedinci MM se prakticky nemáme možnost setkat, neboť se většinou rodí hluchí, mohou mít zmenšené oko, poruchy koordinace a bývají sterilní. Většinou nepřežívají první dny života. (S tím souvisí snaha ochránců zvířat zakázat chov zvířat s merle faktorem – např. kolií. Avšak pokud bude chov řízen rozumně, nebezpečí hluchoty u psů zbarvených „merle“ nehrozí). V našem chovu jsou zatím pouze dva psi s genovou výbavou Mm – a tím jsou dlouhosrstí trpasličí EDDY z Kublova a ERIK Klamap Debra. Dále byly dovezeny feny XENIA a YPSY vom Zoll (ERIK je jejím synem) po stejném otci a z Polska PATTY z Konskiego rajů. U hladkosrstých standardů je dle bonitačního kódu tygrovaná fena MIRA Lavzen. U hladkosrstých trpaslíků fena NOCOLA Perla jezior, taktéž z Polska. Z výše uvedeného je třeba dávat pozor na spojování dvou tygrovaných jedinců. Vráťím-li se k tabulkám 1) a 3) tak zjistím, že při spojení jedinců Mm (tygrovaného) a mm (bez tygrování,

např. černého s pálením) dostaneme přibližně polovinu štěnat tygrováných a polovinu černých s pálením. Při spojení dvou tygrováných Mm bude opět pouze polovina štěnat tygrováná, čtvrtina bez tygrování, ale čtvrtina vrhu budou homozygoti MM – tedy štěnata s těžkými poruchami. Je tedy na poradcích chovu, aby takováto spojení nedoporučovali a zvláště na samotných chovatelích, aby své tygrované feny nepřipouštěli tygrováním psem (Wachtel, 1998; Procházka, 2005).

6. Náhodný produkt a rodokmenová hodnota

V obou případech se jedná o termíny, se kterými se setkáváme zejména na výstavách – velmi často zazní otázka: „Co to je náhodný produkt a co to je rodokmenová hodnota?“

Jako příklad si můžeme vzít seznam chovných psů. V České republice je drsnosrstých jezevčků standardní velikosti více než 100 chovných psů. Všichni jsou na výstavě oceněni známkou výborná nebo velmi dobrá, někteří jsou oceněni i tituly. Někteří chovní psi kryjí více, jiní méně, někteří zcela ojediněle a někteří i přes několikaletou účast v seznamu chovných psů nekryjí vůbec. Není výjimkou, že pes oceněný známkou výborná není využíván v chovu, nebo jen zcela výjimečně. Chovatelé, kteří se rozhodnou pro onoho chovného psa ovlivní především exteriérové předpoklady, pracovní výsledky nebo obojí dohromady. Zejména exteriér přímo souvisí s pojmy náhodný produkt a rodokmenová hodnota. Například dva psi, kteří jsou oceněni známkou výborná, oba mají absolvovány stejné zkoušky se stejným výsledkem. Mají podobný či shodný bonitační kód, jednoho označím „A“, druhého „B“.

Pes „A“ je potomkem výborných rodičů, dříve více využívaný v chovu, má řadu sourozenců a polosourozenců do chovu již vybraných nebo v chovu působících. To podstatné a nejdůležitější ovšem je, že další generace předků (zejména prarodičů) jsou převážně oceněni známkou výborná a osvědčili se v chovu.

Naproti tomu pes „B“ je produktem rodičů průměrných nebo rodičů méně úspěšných v chovu. Co je důležité, že do stejné kategorie můžeme zařadit jeho další generace předků a to zejména prarodiče. Pes „B“ se vyznačuje tím, že výrazně převyšuje exteriérovou kvalitou své

sourozence a i jeho polosourozenci se jen velmi zřídka úspěšně účastní výstav či výběrů do chovu.

Jaký je rozdíl mezi dvěma chovnými psy „A“ a „B“? U psa „B“ je vysoký předpoklad, že po svých předcích (přes své nesporné kvality) bude dědit a dále přenášet v lepším případě jen průměr a občas se podaří (NÁHODOU) kvalitnější jedinec – **NÁHODNÝ PRODUKT**, jako je jeho otec – pes „B“. Naproti tomu potomci psa „A“ jsou většinou na výstavách hodnoceni jako velmi dobří a výborní, zařazování do chovu je u jeho potomků výrazně častější než u psa „B“. Je samozřejmostí, že na kvalitě potomstva se výrazně podílí i fena.

A co je to tedy ta **RODOKMENOVÁ HODNOTA**? Opět pes „A“ a „B“. Oba psi jsou hodnoceni známkou velmi dobrá, oba se shodným bonitačním kódem a se stejnými zkouškami z výkonu. Pes „A“ je potomkem výborných předků, alespoň do generace prarodičů, pes „B“ je potomkem rodičů a prarodičů průměrných, v jejichž bonitačních kódech se objevují a opakují stejné vady a nedostatky. I když je zřejmé, že pes „A“ (pokud se jedná o exteriérovou kvalitu) má co dědit a předávat svým potomkům, i když sám je hodnocen jako velmi dobrý, zatímco pes „B“ bude „úspěšně“ předávat opakující se nedostatky uvedené v bonitačních kódech předků.

Z toho vyplívá, že dva stejně hodnocení psi mají na základě svých předků různou **RODOKMENOVOU HODNOTU**, a u psa „B“ budeme jen čekat, zda se mezi jeho průměrnými potomky neobjeví občas alespoň jeden kvalitní jedinec – **NÁHODNÝ PRODUKT** (Anonym, cit. 2007-4.12.; Tichá, 2000).

7. Využití plemene

K uchovnění každý český jezevčík potřebuje absolvovat alespoň jednu zkoušku. Jezevčíci standardní velikosti musí mít alespoň dvě zkoušky: z norování a jednu na povrchu z hlasitosti.

Předměty zkoušek dostupné z : (Andreska, 1993; Vochozka, 2000).

7.1. Předměty zkoušek

NOS: Rozhodčí posuzuje kvalitu nosu během zkoušení těch disciplín, kde pes nos používá. Při jeho hodnocení musí současně zvažovat všechny okolnosti, zvláště vzdálenost, na jakou pes zavětril, jaké jsou právě povětrnostní podmínky, síla větru, vlhkost a teplota vzduchu, povaha terénu, porost apod.

HLASITOST: Pes by měl prokázat hlasitost na stopě živé zvěře, nebo při kontaktu s ní. Když ji sám vyrazí a nahání. Známkou 4 se hodnotí pes, který čerstvou stopu zvěře okamžitě sleduje a pravidelně hlásí, aniž by zvěř před sebou sledoval zrakem. Známkou 3 se hodnotí pes, který pracuje jako při známce 4, Hlášení však je přerušované delšími odmlkami. Známkou 2 se hodnotí pes, který hlásí zvěř, jen když ji vidí, a ztrácí-li ji z dohledu, přestane. Známkou 1 se hodnotí pes, který hlásí zvěř po jejím spatření jen značně přerušovaně – s přestávkami. Známkou 0 se hodnotí pes, který při pronásledování unikající zvěř vidí, ale nehlásí ji.

POSLUŠNOST: Rozhodčí sleduje během celých zkoušek, jak pes reaguje na povely vůdce, zvláště na základní povely na přivolání, není-li právě v kontaktu se stopou zvěře. Je-li pes v pohybu za zvěří, kterou našel v krytině, a sleduje ji, ať už hlasitě nebo němě, a nereaguje na přivolání, rozhodčí nehodnotí jako neposlušnost. Tento projev temperamentu je v daném okamžiku cennější. Příliš časté a opakované povely snižují známku z poslušnosti. Pes, který se vzdálí z dosahu svého vůdce na 30 minut, je vyloučen z dalšího posuzování.

CHOVÁNÍ PO VÝSTŘELU: Zkouší se pravidelně při disciplíně „slídění“, když vůdce na pokyn rozhodčího jednou vystřelí z brokovnice, a to v okamžiku, kdy se pes zaměstnává prohledáváním krytiny ve vzdálenosti 15-20 kroků od vůdce a nedívá-li se na něho.

VODĚNÍ NA ŘEMENI: Pes má jít klidně za svým vůdcem nebo vedle jeho levé nohy, nemá ho předbíhat ani se nechat tahat. Nemá se zaplétat do keřů nebo omotávat okolo stromů.

SLÍDĚNÍ: Zkouší se v lese nebo v poli s vyšší krytinou, s dostatečným porostem, který znemožňuje psovi hledat zvěř zrakem. Pes musí slídit rychlostí, která odpovídá kvalitě nosu, systematicky a vytrvale, a to před vůdcem v dosahu brokového dostřelu.

STOPA ŽIVÉ ZVĚŘE: Pes musí sledovat stopu zvěře, na kterou ho vůdce nasadil, nebo kterou na rozkaz vůdce sám našel, nejméně do vzdálenosti 200 kroků, aby mohl být hodnocen známkou 4. Známku 0 se hodnotí pes, který stopu nesleduje.

STOPA VŮDCE: Jeden z rozhodčích podrží psa, druhý odejde s vůdcem po větru s dvěma odchylkami od přímého směru na vzdálenost 200 kroků, kde se dobře ukryjí. Zkouška se koná v přehledném terénu, aby rozhodčí, který psa později vypustí, měl možnost vidět zakládání stopy i její sledování psem.

DOHLEDÁVKA A PŘINÁŠENÍ PERNATÉ ZVĚŘE: Pes má prokázat, že dokáže najít střelnou pernatou zvěř, která po zásahu spadla do vyšší krytiny, myslivec ji nevidí, tuto bez váhání přinést a odevzdat. Pro všechny zkoušené psy musí být použit stejný druh zvěře.

PŘINÁŠENÍ SRSTNATÉ ZVĚŘE NA DÁLKU V POLI: Neměl-li pes možnost dohledat po stopě postřelenou drobnou srstnatou zvěř, alespoň do vzdálenosti 200 kroků, založí se mu vlečka s dvěma oblouky dlouhá 200 kroků. Na přípravu vlečky se použije zvěř, ulovená v den zkoušek. Zakládání vlečky nesmí pes vidět. Zvěř se ponechá na konci vlečky. Vlečky se zakládají v poli. Pes může sledovat vlečku nízkým nebo vysokým nosem nebo pod větrem, musí se však vlečkou řídit.

PŘINÁŠENÍ KACHNY Z HLUBOKÉ VODY: Časový limit je 5 minut. Kachnu zásadně vhazuje do vody rozhodčí, a to do vzdálenosti asi 10 metrů od břehu, aby měl pes možnost dokázat, že umí plavat a přinášet kachnu z hluboké vody. Kachnu musí správně odevzdat.

PRÁCE VE VODĚ: Časový limit je 15 minut. Vůdce psa postupuje po břehu kolem vodní plochy zarostlé rákosím nebo jiným vyšším porostem, který má pes prohledat, proslídit a snažit se nalézt a zdvihnout vodní nebo jinou zvěř. Při tom se nemá vyhýbat hluboké vodě, má ji přeplavat a prohledat.

NÁSLEDOVÁNÍ VOLNÉ NEBO NA ŘEMENI: Při zkoušení musí pes ukázat, že rozlišuje následování a volnou chůzi lesem. Zkouší se na cestě, loveckém chodníku, okraji lesa, apod. Vůdce postupuje velmi pomalu, pes má jít volně neupoutaný, nebo upoutaný na volném řemeni, za ním nebo vedle jeho levé nohy. Asi po 50 krocích se vůdce zastaví, okamžik vyčká na místě (10-15s). Pes musí zůstat v klidu stát, sedět nebo ležet. Opět se rozejdou a asi po 50 krocích zastaví, vůdce sejme z ramene pušku a vystřelí. Pes musí zůstat klidný.

PRÁCE NA POBARVENÉ STOPĚ: Pobarvená stopní dráha má být dlouhá asi 650 kroků s dvěma změnami směru. Pro založení jedné dráhy se použije maximálně 0,5 litru hovězí krve nebo barvy spárkaté zvěře. Vzdálenost jednotlivých stopních drah od sebe nesmí být menší než 100 kroků. Barvy zásadně zakládají rozhodčí. Pes má postupovat volně, klidně, má se držet stopní dráhy. Sejde-li z ní, může ho vůdce zastavit, sám najít barvu (ukázat ji rozhodčímu), psa na tom místě opět přiložit na stopu a pokračovat v práci na barvě. Pes se má držet pobarvené stopy, nesmí sledovat křížující stopy zdravé zvěře.

ODLOŽENÍ: Volně odložený pes bez známého pro něho předmětu, přivázaný nebo odložený volně u známého mu předmětu musí zůstat klidně na určeném místě nejméně 5 minut. Přitom se vůdce vzdálí z jeho dohledu. Po uplynutí této doby se vůdce vrátí pro psa. Ten se musí nechat v klidu upoutat na vodítko.

NAHÁNĚNÍ: Zkouší se v houštinách po vypuštění psa od nohy vůdce. Při nahánění má pes přikázanou zvěř najít, systematicky a ochotně prohledat a nahánět na střelce. Hlasité nahánění na stopě se zaznamenává do průkazu původu. Není-li pes v kontaktu se zvěří, má se dát vůdcem přivolat. Maximální doba pro zkoušku je 10 minut.

8. Nejčastější choroby u jezevčků

Důležité je zaznamenávat u všech jezevčků vážné choroby nebo problémy. Především je nutné, aby si kupující ověřil zdravotní kondici štěněte i jeho rodičů. Zdraví rodiče a dobře informovaný pečlivý chovatel jsou nejlepší zárukou k získání zdravých štěňat (Schwartzová, 2002).

Dlouhý hřbet jezevčků a jejich krátké nohy přinášejí plemeni určité problémy, které musí majitel přísně sledovat.

8.1. Oční choroby

ANOMÁLIE OKA KOLIÍ (autosomálně recesivní genetická choroba): Protože toto onemocnění bylo poprvé popsáno u kolií, bylo nazváno anomálie oka kolií (Dostál, 1995). Toto onemocnění bývá v odborné literatuře pod zkratkou CEA (Collie eye anomaly). Jedná se o dědičné oční onemocnění, spojené s defektem zadní stěny bulbu a řadí se do skupiny očních chorob, projevujících se již v raném věku psa.

Zdrojem genetické informace pro výskyt nemoci je CEA recesivní alela. Ta kontroluje indukci abnormálního enzymu a dále narušenou syntézu bílkovin. Kolem 30. dne embryonálního vývoje dochází k morfologickému poškození zadní stěny očního bulbu. Podle intenzity zasažení jednotlivých zárodečných listů v tomto období nacházíme postnatálně vlastní defekty v různých částech oční koule. Je-li například poškozen mezoderm, ze kterého se vyvíjí cévnatka, dochází k nedostatečnému cévnímu zásobení, úbytku pigmentu a výsledkem je **hypoplazie cévnatky**. Je-li poškozen ektoderm, pozorujeme na sítnici zkroucení primárních cév, záhyby, odchlípení sítnice (příčina slepoty), popř. nitrooční krvácení. Na optickém nervu pak bývají v důsledku nedovření fetální oční štěrbiny kolobomy. Změny jsou obvykle oboustranné, avšak různé intenzity a vzájemné kombinace. Jednotlivé příznaky CEA se mohou s věkem psa měnit. Drobná ložiska hypoplazie cévnatky a jemné záhyby mohou být časem překryty pigmentem (až 30 %). V takovém případě jsou tyto příznaky oftalmologicky obtížně zachytitelné. Naproti tomu nitrooční krvácení a odchlípení sítnice se s věkem spíše zhoršuje. Zkroucení cév a kolobomy optického nervu bývají poměrně stabilní (Svoboda a kol., 2001; Wachtel, 1998).

CEA je považována za jednoduše autosomálně recesivní onemocnění. Nositelem je tedy recesivní alela. Vazbu vloh na barvu potvrzuje častěji výskyt CEA u variety blue merle. Pro F1 generaci po heterozygotních rodičích by měl platit II. Mendelův zákon (Zákon o segregaci alel a jejich kombinaci ve druhé generaci kříženců).

P	NEG	cea
NEG	NEG NEG	NEG cea
cea	NEG cea	cea cea

Složení F1: NEG NEG – (dominantní homozygoti) **25%** jedinců **zdravých**

NEG cea – CEA negativní **50 % přenašeči!**

cea cea – (recesivní homozygoti) **25%** jedinců **nemocných**

KATARAKTA: Katarakta neboli šedý zákal je porucha průhlednosti čočky. **Může být dědičného, poúrazového a toxického původu, často bývají spojené s jinými vrozenými abnormalitami oka.** Tato porucha se vyskytuje u všech druhů zvířat včetně ptáků. Jezevčík patří mezi plemena s poměrně vysokým výskytem tohoto onemocnění. Zákal může postihovat

buď jednotlivé vrstvy čočky, nebo celou čočku jako takovou. Čočka je důležitou vnitřní strukturou oka. Za normálního stavu jsou všechny vrstvy čočky zcela průhledné a umožňují tak prostup světla na sítnici, a tím i jasný obraz zevního prostředí. Tyto vrstvy tvoří jádro obklopené kůrou a vše zevně ohraničené pouzdrém (kapsulou). Dle místa vzniku zákalu můžeme rozlišit několik typů katarakt:

Kapsulární – vznikající na přední nebo zadní ploše pouzdra, často bývají spojené s jinými, většinou vrozenými abnormalitami oka. Na přední ploše pouzdra vznikají následkem přetrvávajících zbytků pupilární membrány z období vývoje plodu před porodem (PPM), na zadní jsou pak spojeny s přetrváváním krevního zásobování sklivce opět z období před porodem. Tyto katarakty se vyvíjejí pozvolna během let. Mohou ale vzniknout i po úrazu, například proniknutím cizího tělesa do oka.

Subkapsulární – vznikají těsně pod pouzdrém a jsou původu dědičného, poúrazového nebo toxického.

Kortikální – katarakty začínající v kůře se vyvíjí postupně z drobných vakuol a opět patří mezi dědičné záležitosti.

Nukleární – katarakty postihující jádro bývají zpravidla na obou očích a někdy postihují i více štěnat z vrhu najednou a jsou patrné již po narození. Mohou být opět dědičné, ale často vznikají při ovlivnění plodů před narozením, je-li matka během březosti vystavena působení infekcí nebo toxinů (Svoboda, 2001).

Ze základního přehledu je vidět, že problém katarakt je složitý. Na mnoha zahraničních pracovištích stále probíhají studie, které se zabývají především přesným určením původu katarakt a z hlediska dědičnosti i možným přenosem na potomstvo. Katarakty obou očí bývají často spojeny s dědičným onemocněním PRA (viz níže). Jindy může být katarakta spojena s jiným dědičným či získaným očním onemocněním jako je „zelený zákal“ nitrooční záněty, luxace čočky, nebo dysplazie sítnice. Často bývají katarakty následkem celkových metabolických onemocnění, jako je cukrovka, nebo onemocnění příštítných tělísek. Při cukrovce se zákal obou očí vyvine velice rychle (během několika dnů). Katarakta zvaná senilní se naopak vyvíjí pomalu během několika let postupnými změnami v metabolismu čočky spojenými se stářím. U malých plemen je častým nálezem po desátém roce věku. Zřídka se vyskytují katarakty způsobené toxiny (toxickými prvky, cytostatika). Závažné jsou katarakty spojené s úrazem oka a poškozením dalších struktur, např. po průniku cizího tělesa.

Jediným možným řešením některých typů šedého zákalu je chirurgický zákrok, ale u zbývajících již nelze zrak obnovit. Během operace je rozrušen a odstraněn změněný obsah čočky a do zachovalého pouzdra se většinou umístí nitrooční implantát. Zda konkrétnímu

pejskovi může operace navrátit zrak rozhodne vždy odborný lékař podle celkového zdravotního stavu pacienta a podle funkčnosti ostatních struktur oka (zejména sítnice). Pokud zjistí, že lze obnovit zrak pacienta, určí i nejvhodnější stadium vývoje katarakty pro operaci. Ideálním stádiem je tzv. katarakta zralá, kdy je oko již zcela slepé a ani oftalmologickým vyšetřením nelze rozeznat oční pozadí. Stadia časného vývoje a nezralé katarakty, kdy lze pozorovat např. vakuoly a místy neprůhledné shluky bílkovin a oko ještě částečně vidí, nejsou pro chirurgický zákrok vhodná. Tyto časná stadia někdy ani majitel nezjistí a odhalí je až vyšetření v zatemnělé místnosti pomocí léků rozšiřující oční zorničku a speciálního osvětlení oka. Posledním stádiem vývoje zákalu je katarakta přezralá, kdy je v čočce nahromaděno více tekutin, zkapalní kůra a jádro v ní klesne na dno pouzdra. Někdy může pacient nad pokleslým jádrem opět částečně vidět, je-li dostatečně rozšířena zornička. Někdy ale hrozí nebezpečí, že zkapalněný obsah prosákne do okolních částí oka a vznikne prudký, závažný a bolestivý zánět cévnatky. Proto nelze pejska nechat čekat s nadějí, že snad jednou opět trochu uvidí, ale tento stav musí pravidelně sledovat odborník (Černošek a kol., 1979).

Pro chovné jedince KCHJ ČR již byla stanovena i pravidla a četnost povinného oftalmologického vyšetření, kterými se blížíme sledování zavedenému již řadu let v zahraničí. Odhalením katarakty nebo jiného onemocnění s možným dědičným původem, je vážným důvodem k nezařazení postiženého zvířete do dalšího chovu a současně varováním o možném, zatím skrytém postižení rodičů, sourozenců a budoucích uvažovaných polosourozenců. Tato příbuzná zvířata by měla rozhodně také co nejdříve a opakovaně podstoupit zmíněné vyšetření, a i u nich je vhodné se zamyslet nad dalším využitím v chovu, i když v této oblasti v ČR ještě žádná závazná pravidla neplatí.

U starších jedinců je vhodné, kromě vyšetření očí navíc jednou ročně vyšetřit i krev, aby se odhalila časná stadia cukrovky. Pokud se cukrovka odhalí a léčí včas, lze vývoji metabolické katarakty zcela předejít. Katarakty spojené s jiným získaným onemocněním očních struktur (záněty, získaný zelený zákal) lze eliminovat i včasným odhalením těchto onemocnění a jejich řádnou léčbou a průběžnou kontrolou stavu ostatních očních struktur. Pomalu vznikajícím stařeckým kataraktám nelze pořádně předcházet, a díky celkovému zdravotnímu stavu psa je většinou riziko je chirurgicky léčit. Přesto se může těmto seniorům zkvalitnit jejich život tím, že je postupně budeme navykat na známé a neměnné prostředí dříve, než dojde k úplné ztrátě zraku. A pejskové si na rozdíl od lidí sami pomůžou svým dokonalým čichem (Sova, 1987).

PROGRESIVNÍ RETINÁLNÍ ATROFIE – PRA: PRA – progresivní retinální atrofie je **různorodá skupina dědičných onemocnění**, se stejným klinickým projevem – degenerací sítnice oka, končící úplným oslepnutím nemocného (Horák, 2007). Byla poprvé diagnostikována u gordonsetrů v roce 1911, a od té doby se objevila u většiny chovaných plemen. Nejde o nějaký důkaz degenerace šlechtěných psů, touto chorobou trpí i vlci a dokonce i my lidé. V KCHJ se o ní začalo mluvit koncem roku 1997, kdy vyšel článek od MVDr. Šmídové, z něhož si dovoluji citovat: „Buňky sítnice oka se dělí na dva specializované druhy: tyčinky, zajišťující noční vidění (vidění za šera) a čípky, zajišťující vidění denní a barevné. Choroba obvykle nejprve postihuje tyčinky a v pozdějším stadiu i čípky. Proto k prvním příznakům onemocnění patří šeroslepost. Později pes také ztrácí schopnost vidět za dne. Zornice se postupně trvale rozšiřují, aby umožnily dopadání co možná největšího počtu paprsků na sítnici. Postupně se vytváří šedý zákal čočky – katarakta.“

Tuto chorobu nelze „chytit“ jako třeba nachlazení (takže by neměla být zaměňována např. se stařeckým zákalem čočky, případně se ztrátou vidění díky mechanickému poškození oka – tato slepota se skutečně na potomky nepřenáší), nelze ji bohužel ani vyléčit. Pes se s ní již narodí, to znamená, že se přenáší dědičně, z rodičů na potomstvo. Přesná dědičnost, ani geny, které tuto chorobu způsobují, nejsou u jezevčků zatím známy. U různých plemen je způsob přenosu rozdílný, například sibiřský husky má tento gen vázán na pohlavním chromozómu, takže se dědí jinak u psů a jinak u fen.

I projev choroby je různý – v závislosti na formě, kterou jedinec trpí (přitom i v rámci jednoho plemene se může vyskytovat více forem). Zjednodušeně je můžeme rozdělit na: **a) defekty vzniklé při diferenciaci buněk (tedy u zárodku štěněte) b) defekty způsobené mutací již vzniklých buněk.** Z toho je zřejmé, že formy řazené do skupiny a) se projeví mnohem dříve, než formy skupiny b).

Chceme-li tedy postihnout všechny formy choroby, je nutné vyšetření jak v raném věku (1 – 2 roky), tedy před tím, než se jezevčík zapojí do reprodukce, tak i ve vyšším věku, aby se zachytilo výskyt pozdních forem choroby. Nejlepší by samozřejmě bylo vyšetřovat psy každoročně (v Německu platí tato povinnost jednou za dva roky), ovšem vzhledem k již tak vysokým nákladům na chov psů by se takto přísné opatření asi nesetkalo s pochopením chovatelů. Proto výbor klubu zvolil přijatelný kompromis, povinné vyšetření před zařazením do chovu a druhé při dosažení pěti let věku (pravděpodobnost, že by se choroba projevila u psa ještě staršího sice je, ale velice nízká). Všechna zvířata můžeme rozdělit na tři skupiny. **1) jedinci klinicky nemocní** – To jsou ti, kteří při klinickém vyšetření vykazovali známky postupující choroby. Zjednodušeně – takové zvíře svým potomkům předává pouze geny

způsobující onemocnění. Všichni nemocní jedinci jsou podle novely chovatelského řádu KCHJ ČR vyřazeni z chovu. Možná si někdo myslí, že KCHJ ČR předbíhá dobu, ale není to tak. V Německu mají vyšetření povinné již několik let. V návrhu novely Chovatelského řádu FCI, který je závazný pro všechny členské země, tedy i pro nás se říká, že potomstvo jedinců, postižených PRA (ale i např. dědičnou hluchotou nebo zvýšenou chudozubostí!) nesmí být zapsáno do Plemenné knihy. **2) jedinci klinicky zdraví** – Jsou to všichni psi, kteří byli oftalmologicky vyšetřeni a choroba u nich nebyla diagnostikována. Můžeme je rozdělit do dvou podskupin: **a) jedinci zdraví geneticky** – To jsou psi, kteří mají pouze dvojici „zdravých“ alel. Takové zvíře nemůže žádnému ze svých potomků předat gen způsobující onemocnění, protože jej samo nemá a může být bez obav použito v chovu. U žádného z jeho potomků (i při spojení s nemocným partnerem) by se neměla choroba klinicky projevit. **b) skrytí nositelé choroby** – Takoví psi mají jeden gen „zdravý“ a jeden „nemocný“. Při vyšetření se u nich žádná nemoc nedá najít, těší se výbornému zdraví, protože jeden „nemocný“ gen nedokáže projev choroby nastartovat. Pro chov je však tato skupina nejvíce nebezpečná. Jedince nemocné snadno vyřadíme, ale zdravé jedince, nesoucí „nemocný“ gen navenek od geneticky čistých nepoznáme. Důležité je vědět, že pokud tušíme, že naše fena je nositelkou onemocnění, je nutné věnovat zvýšenou pozornost výběru krycího psa a vyvarovat se jedinců, u kterých je také podezření, že patří k této skupině! Ve vrhu z takového spojení by se pravděpodobně mohla vyskytnout klinicky nemocná štěňata a takové vědomé nakrytí se dá klasifikovat jako nepřipustné „týrání chovem“. Nejlepší je samozřejmě takovou fenu vůbec nekryt. Nabízí se otázka, proč nehledat u jezevčků přímo geny způsobující onemocnění. U jezevčků bohužel zatím genetický test, který by odhalil chorobu již u čerstvě narozeného štěněte není znám.

V minulosti se vyskytlo několik případů, kdy jezevčík v nízkém věku oslepl. Žádná vyšetření se neprováděla, majitelé těžko věděli o dědičném onemocnění PRA tak příčiny hledali např. v poranění oka psa při norování, naháňkách a podobně, nebo zaměňovali dědičnou kataraktu se stařeckým zákalem čočky. Klinicky vyšetřených psů zatím není mnoho, přesto byly diagnostikovány dva pozitivní jedinci. Jeden – drsnosrstý trpasličí pejsek se nikdy do chovu nedostal, druhý případ se týká dlouhosrstého standardního psa, který přestal být na žádost majitele používán v chovu již v roce 1999 a později byl oficiálně vyřazen. Tento pes, CEDRIK z Brzákova kopce sice pochází ze zahraničního krytí, ovšem je mylné se domnívat, že PRA k nám přišla až před šesti lety ze zahraničí. Je pravděpodobné, že chorobu přenáší i Cedrikova matka a pozitivních jedinců se u dlouhosrstých černých s pálením (kteří jsou mezi sebou příbuzní, vzhledem k užší krevní základně) může v budoucnu objevit více. Je proto

žádoucí, aby u nich docházelo co nejméně k příbuzenské plemenitbě (Černošek a kol., 1979; Spangenberg, 1995; Svoboda, 2001).

8.2. Hormonální onemocnění

Jezevčáci patří mezi plemena s relativně častým výskytem hypotrichózy a alopecie. Na rozdíl od jiných plemen jsou poměrně často postižena mladá zvířata. Jsou popsány nejčastější příčiny – hormonální onemocnění (dysfunkce štítné žlázy – hypo- a možná i hyperfunkce, hyperadrenokorticismus), seborea a geneticky podmíněné alopecie. Mykotická, alergická a parazitární onemocnění mají u jezevčáků menší význam.

ALOPECIE U JEZEVČÍKŮ: Alopecii (lysivost) u psů zjišťujeme jako následek působení fyzikálních faktorů (škrábání, kousání), při zánětech chlupových folikulů (bakteriální folikulitidy, demodikóza), lámání poškozených chlupů (dermatofytóza, anagen defluxion) nebo jako důsledek přechodu chlupových folikulů do telogenní fáze s obnovením nebo bez obnovení růstu nových chlupů.

Hyperadrenokorticismus: Nejčastější příčinou hyperadrenokorticismu je tumor hypofýzy, který uvolňuje nadbytečné množství ACTH (adrenokortikotropní hormon) a tím stimuluje nadledvinky ke zvýšené produkci kortizonu. Přibližně 20% případů hyperadrenokorticismu je způsobeno nádorovými změnami nadledvinek (periférní, adrenální). Hyperadrenokorticismus se vyskytuje především u starších zvířat. Vedle onemocnění kůže zjišťujeme i hepatomegálii a polyurickou neuropatii. Často bývá současně prokázán diabetes mellitus (extrapankreatický, inzulin rezistentní). Ten bývá vyvolán zvýšenou rezistencí periférních tkání na inzulin. U relativně velkého procenta případů zjišťujeme i sníženou hladinu hormonů štítné žlázy (Mueller, 2003).

Jezevčáci patří mezi plemena, u kterých je hyperadrenokorticismus zjišťován nejčastěji. V praxi se vedle „normálního“ hyperadrenokorticismu setkáváme i s onemocněním vyvolaným exogenním příjmem glukokortikoidů (iatrogenní hyperadrenokorticismus).

Hypotyreóza: U psů je nejčastěji výsledkem primárních změn ve štítné žláze, zvláště idiopatického folikulárního kolapsu a lymfocytární tyreoiditidy (Svoboda, 2001).

Geneticky podmíněná onemocnění – Folikulární dysplazie černých chlupů: Jedná se o vrozená onemocnění dvoubarevných a třibarevných plemen. Klinicky se projevuje nejprve ztrátou lesku srsti a následně ztrátou srsti už od štěněčího věku, takže již od stáří devíti

měsíců mohou být postižená místa alopetická. **Pattern baldness (šablonová lysivost):** Ke ztrátě srsti dochází u postižených zvířat už před dosažením jednoho roku stáří. Postiženy bývají oblasti za ušima, ventrální části těla a kaudiomediální oblast stehen, častěji jsou postiženi psi (Sova, 1987).

Základem správné diagnózy u hypotrichózy nebo alopecie je u jezevčků (stejně jako u jiných plemen) především velice důkladná anamnéza. Mezi důležité patří: rodinná historie (nález u předků, pokud je ho chovatel schopen zjistit), stáří zvířete v době počátku onemocnění (hormonální problémy postihují především starší zvířata, geneticky podmíněná onemocnění se vyskytují často již od mládí), průběh pohlavního cyklu, sezónnost. Nutné je rutinní dermatologické vyšetření (přítomnost parazitů, vyšetření na přítomnost plísní, případně cytologický nález). Za rozhodující diagnostickou metodu se považuje kožní biopsie. Její výsledek nás pak může nasměrovat k dalším doplňkovým vyšetřením (endokrinologické, biochemické apod.).

8.3. Močové cesty

CYSTINURIE: Cystinurie je dědičně podmíněná metabolická porucha psů (onemocnění autosomálně recesivně dědičné). Veterinární i humánní medicína zná mnoho metabolických poruch. Některé vznikají jako následek jiného onemocnění, za některé si můžeme svým stylem života a jsou také metabolické poruchy, o kterých se hovoří jako o poruchách dědičných. Do poslední kategorie patří i některá onemocnění vylučovacího traktu, mezi která patří i cystinurie. Jde o poruchu funkce ledvinových tubulů, jejímž výsledkem je tvorba krystalů cystinu, která může vyvrcholit nepříjemnou zdravotní komplikací v podobě močového písku a kamínků. U zvířat někdy probíhá onemocnění bez vnějších příznaků a mnoho majitelů ani neví, že jeho pes nebo fena cystinurií trpí. Pokud však dojde ke tvorbě močového písku a následně kamínků (urolitů) nastávají problémy (Tichá, 2006).

Na rozdíl od lidí se močový písek a močové kamínky tvoří u psů většinou v močovém měchýři. Tomu odpovídají i příznaky onemocnění. Postižený jedinec mívá nucení k častějšímu močení, v moči se vyskytuje někdy i makroskopicky, tedy očima viditelná krev. Moč bývá tmavší, páchne, a v případě psů může dojít až ke zmíněnému častému nebo úplnému ucpání močové roury. Pes má nucení močit, viditelně tlačí, ale moč neodchází. Písek

nebo kamínek samozřejmě místu, ve kterém se nachází, nesvědčí. Dochází k poranění sliznice, zánětům močového měchýře a často i k bakteriální infekci. Léčba patří do rukou veterinárního lékaře a ten také může rozhodnout, zda je namístě chirurgický zákrok, úprava výživy, léčba antibiotiky atd. Je však třeba upozornit, že podobné příznaky nevyvolává jen cystin, ale i jiné kameny nebo močový písek. Z hlediska případné léčby je dobré vědět, o co konkrétně jde. Existuje mnoho diet schopných tvorbu písku nebo kamínků ovlivnit. Jiná dieta však platí například na fosforečnany a jiná na šřavelany (Černošek a kol., 1979).

Léčbu v případě cystinurie určuje veterinář. Hodně však může udělat i chovatel. Špatný krmný a pitný režim a nedostatečný pohyb hrají roli nejen u lidí, ale také u psů. Cystinurie je geneticky podmíněné onemocnění. Stejně jako u jiných chorob, i tady platí, že jde o onemocnění autosomálně recesivně dědičné. V praxi to znamená, že v populaci plemen jsou jedinci zdraví, jedinci nemocní a jedinci zdánlivě zdraví, kteří však vlohu pro onemocnění mají ve svém genotypu zakotvenou a jsou schopni ji předávat dál. Cystinurie se vyskytuje zvláště u hladkosrstých červených jezevčků. V mnoha zemích chovatele nezajímají jen nemocní jedinci, ale i zdánlivě zdraví, kteří však nepříjemné onemocnění mohou na své potomstvo přenášet. Existují genetická vyšetření, která mohou přesně specifikovat, zda v případě konkrétního psa jde o zvíře zdravé, nemocné či přenašeče. Stejně jako u jiných geneticky podmíněných chorob se vyšetření nejčastěji provádí ze vzorku krve. Z hlediska našich chovatelů je problémem skutečnost, že se zatím v rámci České republiky tento typ vyšetření nedělá a je třeba se obrátit na zahraniční laboratoře (Tichá, 2006).

8.4. Dyspalzie loketního kloubu

DYSPLAZIE LOKETNÍHO KLOUBU (dědičné onemocnění): Tento termín je používán k označení artrózy loketního kloubu. Toto degenerativní kloubní onemocnění může být způsobeno buď izolovaným loketním výběžkem kosti loketní, odlomeným korunním výběžkem kosti loketní, osteochondrózou kloubní chrupavky kosti pažní nebo kombinací těchto poruch. Dědičnost byla jednoznačně prokázána u odlomeného korunního výběžku a osteochondrózy kloubní chrupavky kosti pažní, u izolovaného loketního výběžku kosti loketní se dědičný základ předpokládá. Z těchto důvodů se ve vyspělých zemích doporučuje postižená zvířata kastrovat nebo vyčlenit z chovných programů jednotlivých plemen psů. Onemocněním trpí především velká plemena, ale vyskytuje se také u chondrodystrofických

plemen, kterým je jezevčík. Psi s izolovaným loketním výběžkem začínají střídavě kulhat na postiženou končetinu mezi 5. až 9. měsícem stáří, kulhání se postupem času zhoršuje. Diagnóza tohoto onemocnění se potvrdí rentgenologicky. Rentgenují se vždy oba loketní klouby jednak pro srovnání a jednak k posouzení i druhého kloubu, jelikož v 10 – 30% případů bývá toto postižení oboustranné. Léčbu je možno provést několika metodami podle individuálních podmínek. Nejčastěji je používána metoda chirurgického odstranění izolovaného loketního výběžku z kloubu (Jahoda, 1999)

Osteochondrózu vyvolávají hlavně genetické faktory ovlivňující zvyšování tělesné hmotnosti a rychlosti růstu. Překrmování v období rychlého růstu s nadměrným přísunem vápníku v krmné dávce společně s přetěžováním velmi zvyšují pravděpodobnost výskytu této vady. Donedávna rozšířený názor, že doplněk minerálních látek ke kvalitním krmným směsím podpoří správné utváření a růst kostry, je mylný (Dostál, 1996; Jahoda, 1999)

8.5. Nervové onemocnění

EPILEPSIE: Epilepsie je onemocnění nervového systému. **Vliv dědičnosti není zatím zcela prozkoumán.** Co to vlastně znamená epilepsie? Lidově řečeno „křeče“, které vznikají nadměrným drážděním nervových buněk způsobených nadměrnými elektrickými výboji. Jde o poruchu mozku. Podle projevu křečí můžeme snadno rozlišit dvě formy tohoto onemocnění: **1. Formu** s částečnými projevy (tzv. **parciální forma**), kdy se nenormálně projevuje pouze ohraničená skupina nervových buněk. Pak na těle pacienta vidíme záškuby jednotlivých svalových skupin nebo jen nepřírozené napětí jedné končetiny, stočení a pnutí těla, nebo částečné poruchy vědomí projevující se rozšířenými zorničkami, náhlým olizováním, rozštěkáním bez příčiny, žvýkáním, přechodnou agresivitou. Jsou třeba pejsci, u kterých se celý záchvat projeví odchodem do kouta, kde zůstanou strnule sedět několik minut s nepřítomným pohledem v očích a bez reakce na jakékoli podněty z okolí, poté nepřítomně zaštekají, otřepou se a již se opět chovají zcela normálně. Bohužel častější a vážnější je **2. forma**, zvaná **generalizovaná**, tedy celková. Záchvaty výrazně postihují celé tělo pacienta. U jezevčíků bývají tyto záchvaty spíše tonické, to znamená že převažuje nadměrné napínání a tzv. „šponování“ svalů. Podle příčiny můžeme tyto stavy dělit mezi geneticky ovlivňované, nebo získané během života, nebo vzniklé prvně úplně mimo mozek. **Genetický vliv je prokázán s predispozicí u některých linií, zvláště při vyšším stupni příbuzenské plemenitby.** Je prokázáno, že spojení dvou postižených rodičů je až 100% šance na postižení

jejich potomka. Bohužel samotný způsob dědičnosti ještě odhalen není a předpokládá se jich více. U jezevčků mezi tyto geneticky predisponované záchvaty patří celková tonická forma epilepsie. Typické projevy se objevují u rodičů obvykle mezi 1. – 4. rokem života, ale u potomků postižených zvířat pak dříve.

Epilepsii lze získat i v průběhu života, zcela bez vlivu genetické výbavy jedince. Může to být následkem vrozené anatomické vady hlavičky, hydrocefalu (vodnatelnosti), proběhlého zánětu mozku hlavně virového původu (psinka), špatnou jednostrannou výživou s nedostatkem určitých vitamínů, růstem nádoru v nervovém systému, postupnou degenerací i náhlým mozkovým infarktem. Častou a zrádnou příčinou bývají i zpočátku nevinně vypadající úrazy hlavy po rvačkách nebo autoúrazech. Kdy se pacient uzdraví poměrně rychle ze samotného úrazu a až poměrně dlouhou dobu (měsíce) se objeví první příznaky epilepsie. I přes poměrně nehezky vypadající záchvat patří epilepsie mezi onemocnění, která lze po správné diagnóze a svědomitém přístupu majitele poměrně spolehlivě řešit. Není to onemocnění vyléčitelné, ale existují léky, jejichž pravidelným, většinou doživotním podáváním zajistí majitel pejskovi plnohodnotný život (Černošek, 1979; Šrenk, 1998).

8.6. Dysplazie kyčelního kloubu

DKK (geneticky podmíněný problém): Dysplazie kyčelního kloubu je v současné době velmi rozšířené onemocnění. Dysplazie kyčelního kloubu je u psa vývojovým (nikoli vrozeným) onemocněním s polygenní dědičností a má povahu multifaktoriálního onemocnění. Rozvoj tohoto geneticky podmíněného problému je však potenciálně podmíněn řadou faktorů mezi něž patří velikost plemene, rychlost růstu, způsob výživy, tělesná konstituce, tzv. index hmoty svalů pánevní oblasti, endokrinní dysbalance. Projevy DKK jsou tedy dány interakcí genetického podkladu a faktorů vnějšího prostředí. V okamžiku narození štěněte je kyčelní kloub strukturálně i funkčně normální u všech jedinců a stabilní zůstává prvních 10 až 14 dní života. Z hlediska vývoje kyčelního kloubu jsou nejkritičtější první 2 měsíce po narození, kdy kostní tkáň ještě zcela nenahradila chrupavčitý model kloubu, svaly a inervace se dosud dotváří, a tak síly zátěže působící na dosud měkké, plastické tkáně kyčelního kloubu mohou překročit jejich elastický limit.

Základním kamenem diagnostiky je klinické vyšetření (ortopedické) a rentgenologie kyčelního kloubu. Terapie je velmi individuální a záleží na stáří psa, jeho pracovním využití a

stavu postiženého kloubu. V zásadě lze volit mezi léčbou chirurgickou a konzervativní (medikamentózní terapie spolu s úpravou pohybového režimu psa) (Dostál, 1996; Svoboda, 2001; Šterc, 1999; Wachtel, 1998).

8.7. Onemocnění páteře

Meziobratlové ploténky jezevčků mají genetickou predispozici degenerovat. Věková řada psů je 3 – 12 let, z toho 52% jsou samci a 42% samice (Nečas, 1995). K degeneraci disků dochází zejména u chondrodystrofických plemen psů (jezevčík, pekingský palácový psík, beagl). Typická je časná chondroidní degenerace disku, jeho následná mineralizace a akutní nástup **Hansen I** typu extruze ve věku 3 -6 let. U nechondrodystrofických plemen se onemocnění meziobratlové ploténky vyskytuje většinou v podobě pomalé postupné fibroidní degenerace disku a následné protruze typu **Hansen II** typická pro větší plemena psů ve starším věku (mezi 8. až 10. rokem života) (Toombs, 2004). Více se toto onemocnění vyskytuje v trpasličí formě (36%) než ve standardní formě jezevčíka (9,1%). Vyhřeznutí bylo identifikováno ve všech krčních, hrudních a bederních obratlů, ale nejčastěji v hrudní a bederní oblasti (Stigen, 1991). Meziobratlová ploténka se nachází ve všech meziobratlových prostorech, s výjimkou prostoru C1 – C2. Disky spojují těla sousedních obratlů a vytváří tak amfiartrózu. **Klinické příznaky jsou:** bolest v oblasti krční páteře, nízko držená hlava, kulhání nebo paréza hrudní končetiny, příznak kořenové bolesti hrudní končetiny, hemiparéza, tatarparéza (Nejez, 2005). Většina onemocnění je způsobena jednou lézí. V případě mišních lézí je daný proces přiřazen do jednoho z následujících úseků: **C1 – C5 cervikální oddíl** – tetraparéza - plegie, ataxie všech končetin, normální či zesílené spinální reflexy na všech končetinách, **C6 – T2 cervikální intumescenc** – tetraparéza – plegie, abnormální postojové reakce na všech čtyřech končetinách, snížené až chybějící spinální reflexy hrudních končetin, bolestivost při palpaci v dané oblasti, **T3 – L3 thorakolumbální oddíl** – paraparéza – plegie, ataxie zadních končetin, zesílené až normální reflexy na pánevních končetinách, inaktivační atrofie svaloviny na pánevních končetinách, **L4 – S1 lumbální intumescenc** – paraplegie – paresa, ataxie pánevních končetin, zesílené až vymizelé spinální reflexy pánevních končetin, bolestivost při palpaci v místě léze. V podstatě všechna onemocnění míchy a páteře lze přiřadit do jedné z následujících kategorií:

- V** vaskulární proces – jedná se nejčastěji o infarkty a krváceniny
- I** infekční – virové, bakteriální, protozoární či plísňové infekce

T traumata – perakutní nástup příznaků, výrazná bolestivost

A anomálie – je patrná plemenná predispozice a rodinná anamnéza

M metabolické procesy – bývají nebolestivé, fluktuující průběh

I idiopatické – je možná případná plemenná predispozice

N neoplazie – postihuje především starší psy, výskyt určitých
tumorů

D degenerativní – jsou velmi těžko diagnostikované, nástup
pozvolný až chronický s progresivním průběhem.

Podle lokalizace a typu procesu pak určujeme výběr a pořadí doplňkových vyšetření (RTG, vyšetření likvoru, hematologické a biochemické vyšetření, EMG, EEG, CT, MRI, biopsie) (Jaggy a Šrenk, 2000). První krok, který musí veterinární lékař vykonat je vyšetření mozkomíšního moku nebo myelografické vyšetření, při kterém se pomocí speciální punkční jehly aplikuje pod tlakem pístu injekční stříkačky do subarachnoidálního prostoru rentgenologicky kontrastní látka, pomocí které je na následně zhotovených rentgenogramech vizuálně ohraničen vnější povrch míchy (Dvořák, 2003). U našich západních sousedů se pro tento účel používá stále častěji moderní zobrazovací technologie, jako je počítačová a magnetická rezonanční tomografie. Tato vyšetření nejsou u nás zatím běžně dostupná. Počítačová tomografie nebo magnetická rezonanční tomografie živě zobrazuje úplné vytlačení disku v integrovaných elektronických jednotkách (Schulz, 1998). 83% psů získali znovu zdatnost po hemilaminectomii (Muir, 1995). Pacienti, kteří mají před operací zachovanou citlivost v končetinách mají většinou dobrou či excelentní prognózu.

Četnost hernií meziobratlové ploténky podle MOP

MOP	%	Jezevčík
Th 10-11	3,00	1
Th 11 -12	8,00	6
Th 12 - 13	29,00	19
Th 12 – L1	26,00	18
L 1 - 2	12,00	7
L 2 -3	12,00	5
L 3 -4	4,00	2

8.8. Luxace číšky

Luxace pately (vykloubení číšky) je relativně časté onemocnění kolenního kloubu psů. Je typické anatomickými změnami pánevní končetiny, které vedou následně ke změně polohy číšky do abnormální pozice. Patela (číška) je oválná kost umístěná uvnitř kolenního kloubu, kde je volně skloubená se stehenní kostí – není s ní srostlá. Podle příčiny vzniku dělíme luxaci pately na vrozenou a traumatickou. **Vrozená luxace číšky je podmíněná geneticky**, tzn. predispozice k tomuto onemocnění se dědí a postižení jedinci by v žádném případě neměli být používáni k dalšímu chovu. **Traumatická luxace pately je způsobena zraněním**, u psů jsou to zejména autoúrazy, pády z výšky a rvačky, kdy dochází k mechanickému poškození tkání, které patelu fixují v anatomické pozici. Tento druh luxace nemá plemennou ani věkovou predispozici, frekvence výskytu je výrazně nižší, než u luxace vrozené. Podle závažnosti postižení rozdělujeme luxaci pately do 4 stupňů. Rozdělení luxace pately do jednotlivých stupňů je významné zejména z hlediska volby vhodného léčebného postupu, ale u chovných jedinců by měla tato vada být brána v úvahu i při zařazení do chovu. Klinické příznaky luxace pately jsou poměrně různorodé a samozřejmě závisí na stupni postižení. Příznaky pozorované při luxaci pately jsou způsobeny jednak bolestí vyvolanou samotným vykloubením a také omezenou funkcí kolenního kloubu. Problémem při neléčené luxaci je i osteoartróza, vzniklá následkem opakovaného dráždění chrupavky vyklubující číškou a nerovnoměrné zatížení kolenního kloubu. Při lehčím postižení, které není doprovázeno žádnými klinickými příznaky je možná konzervativní léčba, která spočívá v klidovém režimu, u traumatické luxace je možný i fixační obvaz. Pokud pacient s luxací pately vykazuje klinické příznaky je jednoznačně doporučitelné chirurgické řešení (Černý, 2002; Smith, cit. 2008-8.1.).

S případnou operací není nutné vyčkávat do dospělosti, naopak těžší stupně luxace je vhodnější operovat co nejdříve jako prevenci vzniku závažných deformit (Sova, 1987).

8.9. Poruchy spánku

NARKOLEPSIE: Narkolepsie je poměrně vzácné onemocnění, při němž nemocný opakovaně a proti své vůli upadá do krátkodobého spánku. Příčina není známá, ví se ale, že existuje **genetická predispozice**. Při studiu psiho modelu byly nalezeny mutace genu, který řídí tvorbu receptoru pro neuropeptid hypokretin (orexin, který se podílí na regulaci spánku) a které jsou považovány za bezprostřední příčinu narkolepsie. Potvrdily to i pokusy, při nichž byl příslušný gen uměle poškozen a tím navozena narkolepsie. Hypokretiny jsou neuropeptidy, tvořené v dorzální a laterální oblasti hypotalamu, které se podílejí na řízení příjmu potravy a energetické homeostáze. V pokusech na myších bylo učiněno překvapující zjištění, že myši, zbavené genu pro hypokretin, projevují výrazně nižší aktivitu v temné fázi dne (kdy jsou myši normálně neaktivnější). Bližší vyšetření pak zjistilo neočekávanou poruchu regulace REM (rapid – eye – movement) fáze spánku (Thomas, cit. 2007-26.12.).

8.10. Onemocnění krve

VON WILLEBRANDOVA CHOROBA: Jde o **autozomálně dědičný krvácivý stav**, který je vyvolán nedostatkem nebo funkční poruchou von Willebrandova faktoru (vWF). Vyskytuje se u obou pohlaví, tedy u psů i fen. Podle stupně postižení se dělí do tří typů: **1) Typ I** – snížení von Willebrandova faktoru ovlivňuje množství trombocytů. Tento druh postižení se dělí na subtypy Ia a Ib. **2) Typ II** – postihuje kvalitu některých trombocytů. Opět se podle stádia závažnosti dělí na subtypy (2A, 2B, 2M, 2a). **3) Typ III** – celkové postižení kvality trombocytů.

Postižený jedinec může mít různě závažné potíže. V lehkých případech dochází například ke krvácení dásní, zvláště pak u štěňat při výměně zubů. Poraní – li se nemocný pes, krvácení se obtížně zastavuje. V případě závažného postižení dochází ke krvácení do kloubů nebo měkkých tkání, ve zvláště těžkých případech může pes uhynout. U nemocných jedinců jsou rizikové operace všeho typu a nebezpečí hrozí také rodičím fenám. V případě menšího postižení nemusí majitel zvířete o tom, že pes von Willebrandovou chorobou trpí, vůbec vědět (Tichá, 2006).

8.11. Kryptorchismus (genetická predispozice)

Jedná se o vývojový defekt, při kterém nedochází k sestupu jednoho nebo obou varlat do šourku. U většiny druhů zvířat postihuje asi 1 – 10 % samců. U psů je sestup varlat obvykle dokončen až 10. – 14. den po porodu a za kryptorchismus se považuje stav, kdy sestup jednoho nebo obou varlat není dokončen do 2 měsíců po porodu. K sestupu varlat do šourku může dojít výjimečně i ve stáří 6 měsíců. Oboustranní kryptorchidi jsou neplodní, jednostranní jsou většinou plodní. Následnou komplikací kryptorchismu mohou být nádory varlat (zejména ze Sertoliho buněk), proto je často chirurgicky odstraněno nesestouplé varle. Levé varle bývá postiženo častěji. Ačkoli byl uvažován jako příčina kryptorchismu jediný autozomální gen, přenáší se tato vada pravděpodobně více než jedním genem. Kryptorchidní zvířata jsou brána jako homozygotní pro tuto vadu a měla by být vyloučena z plemenitby. Protože se tato vada klinicky projevuje jen u samčí poloviny populace, lze testovat samice pouze pomocí jejich potomstva. Diagnóza je založena na klinickém vyšetření, sonografii, případně lze stanovit koncentraci testosteronu v krevní plazmě. Terapie je vzhledem ke **genetické predispozici** diskutabilní (Svoboda, 1998).

9. Současná úroveň chovu v České republice a v zahraničí

(Zpracováno na základě literárních údajů, vlastních a chovatelských zkušeností).

V chovu je nesmírně důležité i v budoucnu myslet na to, že pouze ten jezevčík, u kterého nastala harmonie povahových i exteriérových vlastností je opravdu jezevčík. Nepodceňujme však ani potřebu co nejvyšší exteriérové kvality vzhledem ke standardu plemene, neboť správná stavba jezevčíka neslouží jen k uspokojení ježitnosti majitele získáním kvalitního ocenění na výstavě, ale především umožňuje např. kvalitní mechaniku pohybu, mrštnost, vytrvalost a další vlastnosti důležité pro loveckého psa, které plně oceníme během náročné práce psa při lovu. Při chovu jezevčíka je dobré si i vzpomenout na to, že jeho povahové i exteriérové vlastnosti jsou něco jako dědictvím po generacích chovatelů (Fiedelmeierová, 2002; Vochozka, 2000).

9.1. Základní priority chovu v České republice

Jako největší zápor v českém chovu vůči zbytku světa je ustanovení platných chovných podmínek – „chrup úplný“. V současné době jsme jedinou zemí na světě, která požaduje plnochrupost u jezevčíků. Sousední Slovensko vyžaduje plnochrupost pouze u importovaných psů, všechny ostatní státy organizované v FCI se řídí platným zněním standardu FCI. Ten jednoznačně říká, že kromě jiného je jezevčík „v ideálním případě plnochrupý se 42 zuby podle zubního vzorce“, v oddílu vady je specifikováno, že při hodnocení jezevčíka se na zuby M3 nebere zřetel a chybění dvou P1 se neposuzuje jako vada. Jako vada se posuzuje chybění jednoho P2, pokud kromě M3 nechybí žádné další zuby – ovšem nikoliv jako vada vylučující. Je pro nás nevhodné trvat jako jediná země světa na úplném chrupu pro zařazení do chovu. Máme problém se přiblížit platnému standardu plemene v řadě znaků, které standard vyžaduje a zároveň nelogicky co se chrupu týče požadujeme výrazně víc, než standard. Z hlediska správného chovu je podstatné dosahovat špičkových výsledků na poli pracovních vloh jezevčíka a zároveň v oblasti správné stavby těla jezevčíka. Jezevčík je pro nás potřebný především jako výborný lovecký pes, kterému správná tělesná stavba umožňuje špičkový výkon. Standard plemene říká, že při hodnocení jezevčíka se k zubům M3 vůbec nepřihlíží a chybění 2xP1 se neposuzuje jako vada. Tyto zuby nemají nejmenší vliv na výkon a krásu jezevčíka.

Ve většině evropských zemí v posledních letech se již delší dobu projevuje trend podporovaný FCI, který spočívá ve směřování chovu plemene k vymizení dědičných zdravotních problémů. V mnoha zemích se testují jezevčici na dědičné oční vady, v Dánsku běží už 15 let projekt na kontrolu páteří jezevčků. Z tohoto projektu má vzejít postup, jak chovem eliminovat známé problémy našeho plemene s páteří. V ČR se nám „podařilo“ zrušit kontroly na dědičné oční vady, nezajímají nás ani jiné zdravotní aspekty chovu, ale přežívá v chovných podmínkách nutná plnochrupost. Nesledujeme choroby, které při svém rozvinutí vedou ke slepotě, v případě problémům s páteří k ochrnutí.

Vyřazujeme ovšem pečlivě jedince, kterým chybí zub. Zajímavostí je, že rozsáhlý výzkum prováděný na lebkách divoce žijících vlků v 80. letech minulého století prokázal časté chybění zubů M3 a tudíž zřejmě vývoj chrupu psovitých šelem samovolně spěje k redukci počtu zubů. Jiné vady chrupu než chybění některých zubů nebyly u vlků prokázány.

Je jisté, že ideální jezevčik stále bude mít 42 zubů. Chovné podmínky by se měly upravit v souladu se standardem a okolním světem. Další vývoj se dá očekávat stejný jako v okolních zemích, kde se chudozubost ustálila na běžném průměru, kde výborný pes chudozubý má stejné předpoklady jako pes plnochrupý. To je normální stav, na kterém se podílí především konkurence mezi chovateli. Konkurence by měla přimět ke zlepšování své práce mnohem lépe, než různé zákazy a příkazy. Je to vidět na příkladu chovu miniaturních rázů jezevčků v naší republice. Za posledních několik let se podařilo výrazně pozvednout úroveň miniaturních jezevčků všech typů srsti v ČR na světovou úroveň. Ale za to celková úroveň standardních jezevčků zatím za světem poněkud zaostává, především drsnosrstých (Pávek, cit. 2007-29.12.).

9.2. Chov jezevčků v zahraničí

Nejlepší chovy a nejlepší výkony jezevčků mají samozřejmě v Německu. V Německu se na chovu podílí daleko více chovných psů než u nás. Je to dáno především volnějším chovnými podmínkami. V chovu může být využit prakticky každý jedinec, který nebyl pro vylučující vadu či zjištění dědičného zdravotního postižení z chovu vyloučen. Chovní jedinci zde mají ovšem povinnost v době reprodukce mít negativní vyšetření na oční vady ne starší dvou let. Němečtí chovatelé, kteří jednoznačně ročně zapisují nejvíce štěňat jezevčků vědí, že jezevčík je německé plemeno a německý chov je na vysoké úrovni, proto příliš nevyužívají cizí krev, i když občas po ní také musí sáhnout. Dovezené feny vídáme jednak u chovatelů, kteří žijí poblíž hranic nebo u těch, kteří spolupracují chovatelsky s jinými kvalitními zahraničními chovateli a „materiál“ si vzájemně vyměňují. Přestože na německých výstavách často vyhrávají jezevčici z jiných zemí, němečtí chovatelé zahraniční šampióny většinou na krytí svých fen nevyhledávají.

Ve Švédsku odpovídají jezevčici zcela našemu standardu, ale v Norsku je velká část, obzvláště hladkosrstých, příliš velká a těžká. Odpovídají více anglo – americkému typu (váha se pohybuje okolo 15 kg), mají menší odstup od země a nemají zcela volný pohyb, přestože mají lovecké zkoušky.

V Jižní Africe několik let nedošlo k žádnému pokroku. Vinu na tom stavu nese zdejší Kennel Club, který přestože je členem FCI nadále uznává jako platný standard anglického Kennel Clubu. Je to následkem toho, že mnoho Američanů a Angličanů, kteří tu rozhodují, neupřednostňuje typ podle standardu FCI. Tím mají chovatelé a vystavovatelé stále smíšené pocity. Rozhodují – li posuzovatelé FCI, jsou v popředí, jindy se neumístí. Rezignace je proto častá. Chovatelé investují mnoho peněz a jsou připravováni o úspěchy.

V Brazílii chovají podle našich tří velikostí standardní, trpasličí a králičí jezevčíky. Což v Americe a Anglii vůbec neplatí. Existují tam jen standard a mini jezevčici se značně jinými a navíc volnými parametry než u nás. Občas se vyskytnou i velmi typičtí psi. Je to známka, že se chov zlepšuje.

Japonští chovatelé jezevčků udělali během pár let na základě tvrdé práce a množství investovaných peněz v chovu enormní pokrok. Importy z Německa a ostatních zemí Evropy zvedly ohromně úroveň. Vítězové, částečně dovezení, odpovídají kvalitě chovu těchto zemí. Vůle pokročit dopředu je značná. V příštích letech je předpoklad dalšího exportu chovných zvířat z Evropy, včetně České republiky. Pro zachování kvality japonského chovu a udržení dobrých kontaktů s tamějšími chovateli. Je třeba do Japonska prodávat zdravá zvířata.

Amerika a Asie, stejně jako Austrálie a Nový Zéland jsou mnohem blíže Japonsku než Evropa. Následkem je, že tam budou psy nakupovat, protože je to jednoduše blíže.

V Izraeli se chov jezevčků stále rozvíjí. Ve Španělsku je spousta pěkných jezevčků, ale bohužel též hodně těžkých, kteří našemu typu, jež je určen i k práci, neodpovídají. Obzvláště drsnostří trpasličí jezevčci jsou dobré kvality.

Chovatelé jezevčků v celosvětovém měřítku by si měli vzít příklad z chovatelů německých ovčáků, jejich kluby po celém světě chovají psy podle standardu FCI (Kliebenstein, cit. 2007-13.10.).

9.4. Křížení standardních a malých rázů jezevčků

Neměli bychom zacházet v našem chovu tak daleko, aby se povolovalo zařazování přerostlých trpasličích jezevčků do standardního rázu a naopak nedorostlých standardů mezi miniatury, jako se to děje běžně v zahraničí. Dělají to i ve vyspělých kynologických zemích, včetně země původu plemene.

V mnoha rodokmenech prostě není uvedeno, jakého velikostního rázu předci byli. Týká se to například rodokmenů holandských, finských a polských, stejně jako amerických a anglických. V zámoří navíc ani nerozlišují malé rázy na trpasličí a králičí, mají jen standardní (okolo 12 – 15 kg) a miniaturní (do 8 kg).

Kdybychom se chtěli zaměřit na ještě nedávno u nás tak propagované a dodnes zmiňované krevní linie českých jezevčků, zjistili bychom, že například hladkosrstý standard BLACK z Vraždilky měl matku (HEPZIBAH Kyon), která pocházela ze dvou trpasličích rodičů a tři z jejich prarodičů byli dokonce drsnostří! Také tři prarodiče jiného zakladatele linie – drsnostřího černého standardního psa WINZIGA v. Hohengatow byli trpasličí a černočervený drsnostří standard DOUGLAS v. Tannichberg měl sice drsnostřího otce, ale matku hladkosrstou.

V trpasličích se zase setkáváme s potomky jedinců, kteří mají standardní předky v rodokmenu a někdy dost blízko. Ovšem nějakého toho standardního jezevčka má v rodokmenu téměř každý trpasličí jezevčik.

Podíváme – li se do plemenné knihy německých jezevčků za rok 2000, zjistíme že jen v tomto roce bylo zařazeno do chovu 20 jezevčků, kteří se narodili a byli zapsáni jako standardní. Jedna fenka je dnes chovná jako hladkosrstá trpasličí, dvě jako dlouhosrsté

trpasličí, jedna jako drsnosrstá králíčí a ostatní psi a feny jsou drsnosrstými trpaslíky. Někteří pocházejí ze dvou standardních rodičů, jiní mají jednoho z rodičů malého rázu, nebo rodiče, který trpasličí či králíčí ráz přerostl a byl zařazen do standardního chovu. V hladkosrstých standardech najdeme např. dva vrhy po standardních psech, kteří původem měli být trpasličí, respektive králíčí a ve standardním rázu byl zapsán i vrh trpasličí Engels GIULIETTY kryté králíčím psem. Důvod se lze jen domnívat, je možné, že fena byla kryta ve věku 10 měsíců, tedy dlouho před povinnou hranicí pro určení velikostního rázu. Také v drsnosrstém standardním rázu byly zapsány desítky vrhů po přerostlých trpasličích či králíčích rodičích ať už byl takový jen jeden z páru nebo oba, nebo šlo o případ, kdy přerostlá fena byla kryta trpasličím či králíčím psem, ale štěňata jsou zapsána podle skutečné velikosti matky. Podobně u králíčích a trpasličích vrhů zjistíme, že zde působily desítky rodičů, kteří původem patří mezi standardní a mezi malé rázy se dostaly až po výstavním posouzení díky svým skutečným parametrům a typu (Fairaislová, cit. 2007-19.11.).

10. Závěr

První zmínky o psu, který loví pod zemí, pochází z 5. - 9. století n.l. Nejstarší vyobrazení jezevčíka pochází z druhé poloviny 13. století a najdeme je v univerzitní knihovně v Heidelbergu. V německé literatuře se poprvé objevuje název „jezevčík“ v roce 1582. První chovatelská organizace, která vytvořila standard plemene vznikla v Německu. První díl, zahrnující hladkosrsté a dlouhosrsté jezevčíky vyšel v roce 1840. O půl století později, v roce 1890 byli do plemenné knihy zahrnuti i drsnosrstí jezevčíci.

Český klub – „Klub pěstitelů jezevčíků“ byl založen v roce 1937 panem Jaroslavem Rydlem z Prahy. Na československých výstavách v Praze v roce 1937 bylo vystavováno sedm jezevčíků, další rok šest. Hladkosrstý jezevčík je bezesporu nejstarším typem jezevčíka.

Jezevčík má stejně nadšených obdivovatelů jako těch, kteří jimi naopak vysloveně opovrhují. Od rozmachu egyptské kultury jsou jedním z nejstabilnějších loveckých plemen. Dokázali si pevně udržet geneticky zakotvené exteriérové i psychologické dispozice. Poznali člověka tak podrobně, že si dovedou udržet odstup i naopak mu být neuvěřitelně věrní. Jezevčík má schopnost řešit situace rychleji než je tomu u ostatních plemen a řeší je osobitě. Bez otrocké poslušnosti ve výkonech považují mnozí jezevčíky za sobecké individualisty a za nezvladatelné psy. Jezevčíci si předávají tuto povahu po dlouhé generace, kdy se naučili při norování samostatnosti. K uchovnění každý český jezevčík potřebuje absolvovat alespoň jednu zkoušku. Standardní jezevčíci musí mít nejméně dvě zkoušky: z norování a jednu na povrchu z hlasitosti. Jezevčíci mají několik typů a zbarvení srsti. Mezi ty nejběžnější patří: černý s pálením (jak dlouhosrstý tak krátkosrstý), červený (s hnědým pigmentem nebo se silnou příměsí černé) je u obou typů – hladkosrstého i dlouhosrstého, u dlouhosrstého se vyskytuje také zbarvení červený – mahagonový, drsnosrstý barvy divočáka a s hnědým pigmentem. Mezi méně známe patří tygrovaný (dlouhosrstý černý s pálením, dlouhosrstý čokoládový s pálením, hladkosrstý čokoládový tygr, hladkosrstý s tygrováním barvy divočáka), čokoládový s pálením. Zbarvení jezevčíků, které není povoleno standardem FCI a v ČR se nevyskytuje jsou strakáči. S takto zbarvenými psy se můžeme setkat především v Americe. Základní barva strakáče je opět klasická – černý s pálením, červený..., převažují však bílé skvrny.

Dosavadní vývoj jezevčíka lze považovat za správný jak v oblasti exteriéru, tak i po stránce pracovní. Ale zanedbáním některých principů došlo u některých plemen ke změně charakteru z loveckého psa na společenské plemeno. Důležité je zaznamenat u všech jezevčíků vážné

choroby nebo problémy. Dlouhý hřbet jezevčků a jejich krátké nohy přinášejí plemeni určité problémy, které musí majitel přísně sledovat. V chovu bychom měli:

- zvyšovat kvalitu exteriéru, z důrazem na pracovní využití
- chovatelskou veřejnost průběžně informovat (výstavy, svody, bonitace...)
- nesnižovat požadavky pro zařazení do chovu v oblasti exteriéru i výkonu
- kontrolovat vrhy a účinným chovatelským opatřením omezit produkci štěňat nesoucích semiletální faktory. Jsou to např. štěňata, která se narodí živá, ale krátce po porodu hynou, protože nemají vyvinut normální sací reflex
- klást důraz na povahu při posuzování a při výběru do chovu
- průběžně sledovat výskyt genetických onemocnění (dědičné oční vady, problémy s dědičnými metabolickými chorobami vylučování moče a pevných výkalů, s dispozicí k dědičné hluchotě, s kýlou...)
- nekřížit mezi sebou jezevčíky standardní a trpasličí velikosti
- zrušit ustanovení „chrup úplný“

Jedině tak budeme schopni budoucím majitelům nabídnout štěňata s dobrými předpoklady a s minimem zklamání. Neboť hezká práce psa a estetický požitek z jeho vnímání, vzájemné přátelství mezi člověkem a psem, by měly být cílem chovatelského úsilí.

V zájmu chovu není házet chovatelům nekomerčních jezevčků, kteří jsou ochotni vyjíždět do zahraničí na krytí či importovat, klacky pod nohy, ale spíše na ně apelovat, aby volili skutečně odpovědně. Stále se stává, že dochází k nežádoucí plemenitbě, zatížené dědičně vylučujícími vadami (např. anomálie prutu, oční vady, problémy s páteří...). Psy zařazovat do chovu na základě jejich skutečné kvality (původ, zdraví, výkonnost..). A ne případné protekce v řadách chovatelů.

11. Citovaná literatura

- ANDRESKA, J.; ANDRESKOVÁ, E. Tisíc let myslivosti. Vimperk: Tina. 1993. 433s. ISBN: 80618-12-5.
- ANONYM. Náhodný produkt a rodokmenová hodnota [online]. Vystaveno: 17.3.2006 [cit. 2007-4.12.]. Dostupné z: www.jezevcik.org
- BANWELL, M. Canine hip dysplasia [online]. Vystaveno: 14.5.2005 [cit. 2007-17.12.]. Dostupné z: www.dogjointsupplement.com/gluc-hip.html.
- BARTLETT, J. G. Dermatol [online]. Vystaveno: 19.8.2003 [cit. 2007-25.12.]. Dostupné z: www.medscape.com
- CÍSAŘOVSKÝ, M. Plemena psů. Praha: Antares. 1997. 256s. ISBN: 80-7151-032-7.
- ČERNOŠEK, A. a kol. Léčení drobných zvířat, veterinární lékaři radí. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1979. 440s. ISBN 07-096-79-04/50.
- ČERNÝ, H. Veterinární anatomie pro studium a praxi. Brno: Noviko. 2002. 528s. ISBN: 80-86542-01-7.
- DEW, M. D. Degenerative disc disease [online]. Vystaveno: 14.11.2005 [cit. 2007-10.12.]. Dostupné z: www.animalhealthcare.com
- DEW, M. D. Hip dysplasia [online]. Vystaveno: 15.11.2005 [cit. 2007-6.12.]. Dostupné z: www.animalhealthcare.com
- DOBRORUKA, J. Psi. Nakladatelství Aventinum, 1994, 224s. ISBN: 80-85277-37-2.
- DOSTÁL, J. Chov psů – genetik v kynologické praxi. České Budějovice: Dona. 1996. 136s. ISBN: 80-85463-58-X.
- DOSTÁL, J. Výsledek vzájemného páření jedinců různých genotypů. Přednáška ze srazu KCHJ z: 23.2.2008
- FAIRAIŠLOVÁ, L. Jezevčík. Praha: Cesty. 1995. 103s. ISBN: 80-7181-003-7.
- FAIRAIŠLOVÁ, L. Křížení standardních a malých rázů jezevčíků [online]. Vystaveno: 7.3.2006 [cit. 2007-19.11.]. Dostupné z: www.jezevcik.mystik.cz
- FIEDELMEIEROVÁ, L. Jezevčík – Jak na to. Nakladatelství Vašut. 2002. 56s. ISBN: 80-7236-096-5.
- FOGLE, B. Jezevčík. Praha: Cesty. 1999. 80s. ISBN: 80-7181-366-4.
- GAROSI, L. Cataracts [online]. Vystaveno: 9.5.2002 [cit. 2007-6.12.]. Dostupné z: www.vetspecialists.co.uk/06
- HOLMES, K. Alopecia [online]. Vystaveno: 7.12.2006 [cit. 2007-28.12.]. Dostupné z: www.hooverkm.wordpress.com

- HORÁK, P. Dysplastické formy Progresivní retinální atrofie. Svět psů. číslo 7/2007. str. 64–67. Nakladatelství Minerva CZ. ISSN: 1211-2976.
- JAHODA, J. Dysplazie loketního kloubu u psů. Pes přítel člověka. číslo 4/1999. str. 6-7. Pražská vydavatelská společnost. ISSN: 0231-5424.
- KHOLOVÁ, H. Historie psího rodu. Praha: Práce. 1987. 327s. ISBN: 24-007-87.
- KLIEBENSTEIN, H. Jezevčík – jakým směrem se ubírá ve světě [online]. Vystaveno: 9.2.2007 [cit. 2007-13.10.]. Dostupné z: www.jezevcik.mystik.cz
- LANE, H. Cervical Disc Disease [online]. Vystaveno: 7.8.2005 [cit. 2007-27.12.]. Dostupné z: www.dcvets.org/surgical/CervicalDiscDisease.htm
- McCALLA, T. Cataracts in dogs [online]. Vystaveno: 10.7.2001 [cit. 2007-6.12.]. Dostupné z: www.animaleycare.net/diseases/cataract.html.
- MUELLER, R. S. Noninflammatory alopecia in dogs. Veterinary medicine. 2003. str. 518-534. ISSN: 8750-7943.
- MUIR, J. Comparoson of hemilaminectomy and dorsal laminectomy for thoracolumbar intervertebral disc extrusion in dachshund. JURNAL OF SMALL ANIMAL PRACTICE 36(8): 360-367 AUG 1995
- NEČAS, A. Results of surgocal – treatment of the thoracolumbar disc disease in the dog. VETERINARNY MEDICINA 40 (7): 213-216 JUL 1995
- NEČAS, A.; KRAUS, K.; DVOŘÁK M. Onemocnění torakolumbální páteře. BRNO: VFU Brno. 2003. 104s. ISBN: 80-7305-471-X.
- NEČAS, A.; TOOMBS, J.; CHALOUPKA, R. Nemoci krční páteře. Brno: VFU Brno. 2004. 88s. ISBN: 80-7305-497-3.
- OLIVIER, J.; LORENZ, M.; KORNEGAY, J. Handbook of Veterinary Neurology third Edition. United States of America: W. B. Saunders Company. 1997. 453s. ISBN: 0-7216-7140-3.
- PÁVEK, J. Chov standardních jezevčíků – jak dál? [online]. Vystaveno: 20.2.2006 [cit. 2007-19.7.]. Dostupné z: www.jezevcik.org
- PRITCHARD, W.R. Disc Disease [online]. Vystaveno: 15.11.2004 [cit. 2007-27.12.]. Dostupné z: www.vmeth.ucdavis.edu/.../info/neuro/discdis.html.
- PROCHÁZKA, Z. Chov psů. Praha: Paseka. 2005. 314s. ISBN: 80-7185-768-8.
- PŘIBAŇOVÁ, M. Jezevčík v barvách [online]. Vystaveno: 5.6.2005 [cit. 2007-12.11.]. Dostupné z: www.jezevcik.org
- RANSLEBEN, W. Jezevčík. Bratislava:Timy. 1995. 101s. ISBN: 80-88799-04-X.

- SCHULZ, K.; WALKER, M.; MOON, M.; WALDRON, D.; SLATER, M.; McDONALD, D.; Correlation of clinical, radiographic, and surgical localization of intervertebral disc extrusion in small – breed dogs: A prospective study of 50 cases. *VETERINARY SURGERY* 27 (2): 105-111 kazí – APR 1998
- SCHWARTZOVÁ, I. Jezevčík. Praha: Fortuna Print. 2002. 157s. ISBN: 80-7321-006-1.
- SLATTER, D. Textbook of small animal surgery – 1st and 2nd volumes. Philadelphia: W. B. Saunders Copany. 2003. 2714s. ISBN: 0-7216-8607-9.
- SMITH, M. Luxating Patella [online]. Vystaveno: 6.5.2006 [cit. 2008-1.1.]. Dostupné z: www.peteducation.com
- SNÁŠIL, M.; NEJEZ, R. Praktické zkušenosti z ortopedie a neurologie malých zvířat. Praha: Cymedica. hlavní sponzor ČAVLMZ. 2005. 24s.
- SOVA, Z. Nemoci psů. 2. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství. 1987. 264s. ISBN: 07-113-87-04/48.
- SPANGENBERG, R. Nemoci psů. Ostrava: Blesk. 1995. 95s. ISBN: 80-85606-71.
- STAŇA, P. Anomálie oka kolií [online]. Vystaveno: 18.12.2001 [cit. 2007-20.12]. Dostupné z: www.veterina-info.cz
- STIGEN, O. Calcification of intervertebral disc in the dachshund – a radiographic study of 327 young – dogs. *AKTA VETERINARIA SCANDINAVICA* 32(2): 197-203 1991
- SVOBODA, M. a kol. Nemoci psa a kočky I. díl. Brno: Česká asociace veterinárních lékařů malých zvířat. 2000. 1014s. ISBN: 80-902595-2-9.
- SVOBODA, M. a kol. Nemoci psa a kočky II. díl. Brno: Česká asociace veterinárních lékařů malých zvířat. 2001. 1024s. ISBN: 80-902595-3-7.
- SVOBODA, M. a kol. Endokrinologie psa a kočky. Brno: Česká asociace veterinárních lékařů malých zvířat. 1998. 271s. ISBN: 80-902595-0-2.
- ŠRENK, P.; JAGGY, A. Klinická neurologie. 1. vydání. Brno: Noviko a.s. 2000. 123s. ISBN: 80-902676-5-3.
- ŠRENK, P. Epilepsie psů. *Pes přítel člověka*. číslo 5/1998. str.7-8 a 16. Pražská vydavatelská společnost. ISSN: 0231-5424.
- ŠTERC, J.; ŠTERCOVÁ, E. Dysplazie kyčelních kloubů psa. *Pes přítel člověka*. číslo 12/1999. str.6-8. Pražská vydavatelská společnost. ISSN: 0231-5424.
- TATUM, S. Retina [online]. Vystaveno: 25.10.2004 [cit. 2007-6.12.]. Dostupné z: www.aht.org.uk/clinicssmalldogsretina.html.
- TAYLOR, D. Váš pes. 1. vydání. Praha: Media klub, spol. s.r.o. 1998. 288s. ISBN: 80-7176-916-9.

- THOMAS, A. Human narcolepsy gene found [online]. Vystaveno: 30.8.2000 [cit. 2007-26.12]. Dostupné z: www.abc.net.au/.../HealthRepublsh168811.htm
- THOMAS, L. CEA, PRA [online]. Vystaveno: 3.5.2005 [cit. 2007-8.11.]. Dostupné z: www.arktulu.net/health.shtml.
- TICHÁ, V. Von Willebrandova choroba. Pes přítel člověka. číslo 4/2006. str. 30-31. Pražská vydavatelská společnost. ISSN: 0231-5424.
- TICHÁ, V. Cystinurie – dědičně podmíněná metabolická porucha psů. Pes přítel člověka. číslo 6/2006. str. 10-12. Pražská vydavatelská společnost. ISSN: 0231-5424.
- TICHÁ, V. Malá škola pro chovatele psů. České Budějovice: Dona. 2000. ISBN: 80-86136-84-1.
- VOCHOZKA, V. Jezevčáci v myslivecké praxi. České Budějovice: Dona. 2000. 120s. ISBN: 80-86136-77-9.
- WACHTEL, H. Chov psů v roce 2000. České Budějovice: Dona. 1998. 277s. ISBN: 80-86136-29-9.
- WERNER, J. Dermatogia [online]. Vystaveno: 6.3.2006 [cit. 2007-20.12.]. Dostupné z: www.editoraquara.com
- WILLIAMS, F. A. Media patella luxation [online]. Vystaveno: 10.7.2004 [cit. 2007-9.10.]. Dostupné z: www.stvetspecialists.com

12. Seznam příloh

Příloha č. 1 – jezevčík v barvách

Příloha č. 2 – stavba těla jezevčíka

Příloha č. 3 – postoje jezevčíka

Příloha č. 4 – hlava a uši jezevčíka

Příloha č. 5 – Katarakta

Příloha č. 6 – Anomálie oka CEA

Progresivní Retinální Atrofie PRA

Příloha č. 7 – Luxace číšky

Příloha č. 8 – Narkolepsie

Příloha č. 9 – Dysplazie kyčelního kloubu DKK

Příloha č. 10 – onemocnění páteře

Příloha č. 11 – Odhad rozdělení dědičných defektů na různé orgánové soustavy psa

Příloha č. 12 – Alopecie

Příloha č. 13 – Výsledek vzájemného páření jedinců různých genotypů

Příloha č. 1 – jezevčík v barvách (www.jezevcik.org)

černý s pálením

červený s hnědým pigmentem

čokoládový s pálením

červený se silnou příměsí černé

tygrovaný

drsnosrstý barvy divočáka

tygrovaný

divočák s hnědým pigmentem

hladkosrstý červený

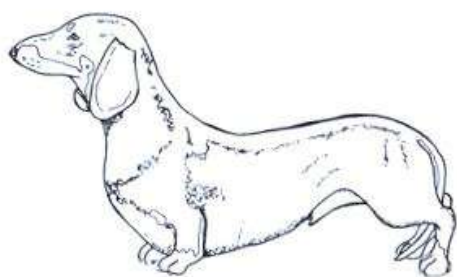

dlouhosrstý červený – mahagonový

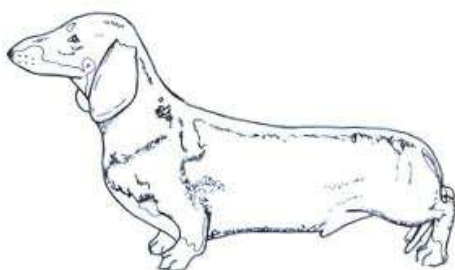
Zbarvení neuznaná standardem FCI:

Příloha č. 2 – stavba těla jezevčíka (Schwartzová, 2002)

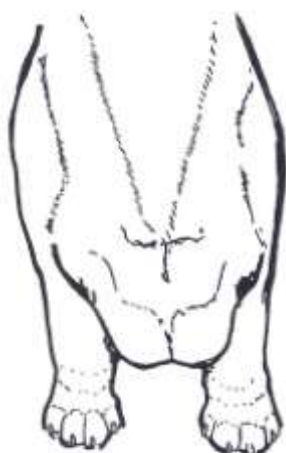

**Nesprávná stavba: zadek
přestavěný, před nízká**

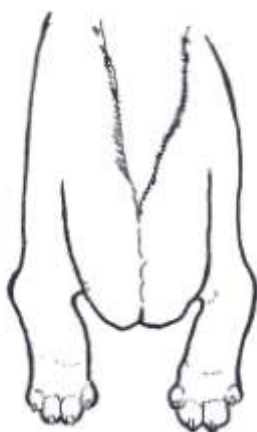

Správná stavba jezevčíka

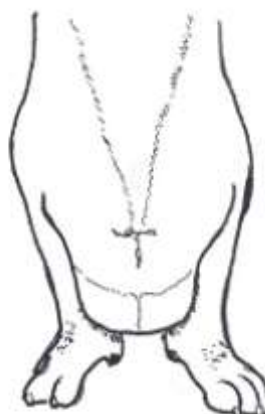
Příloha č. 3 – postoje jezevčíka (Schwartzová, 2002)

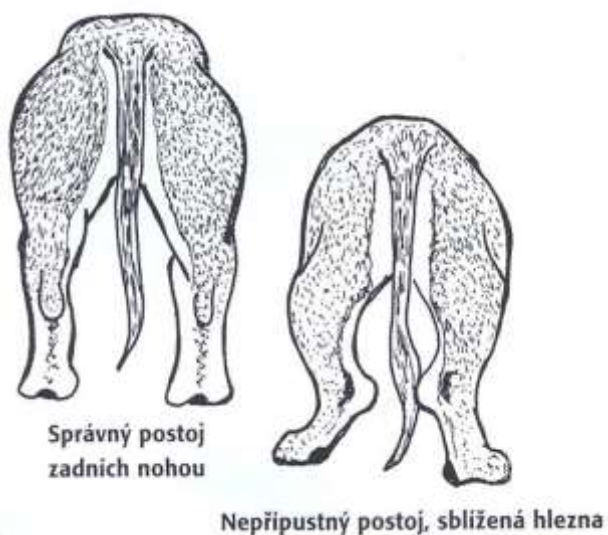
Správný postoj předních nohou

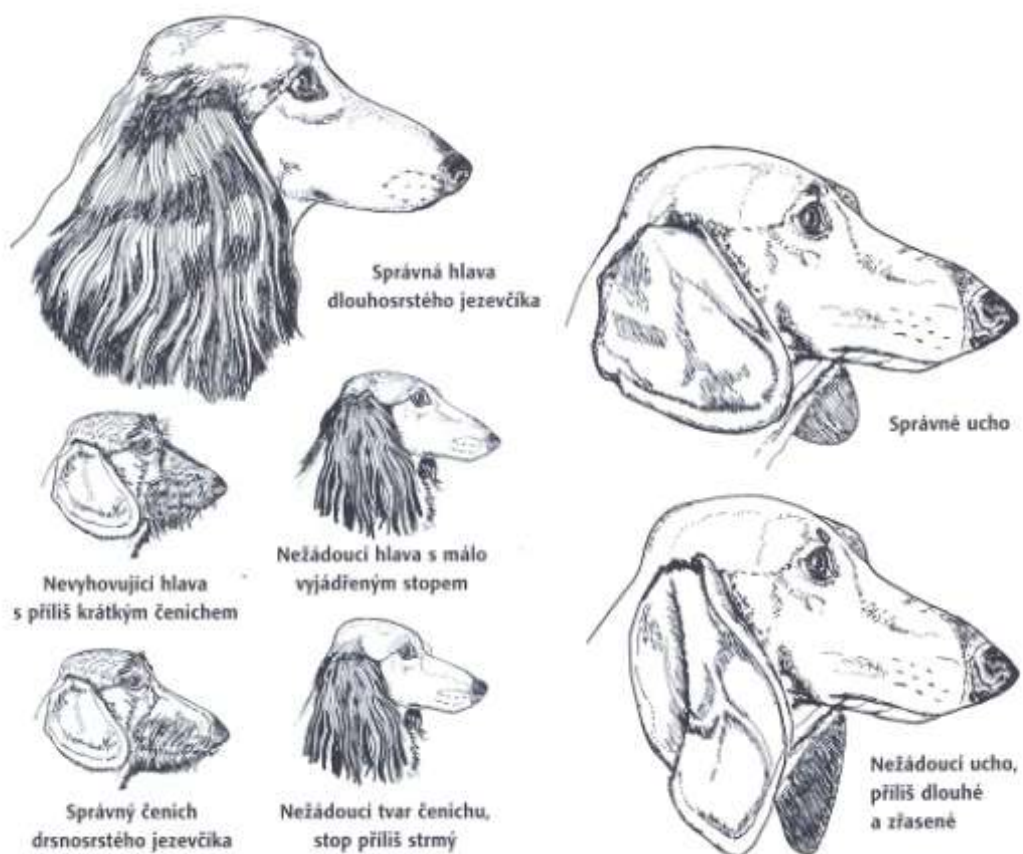
**Nežádoucí postoj předních
nohou, lokty vytočené ven**

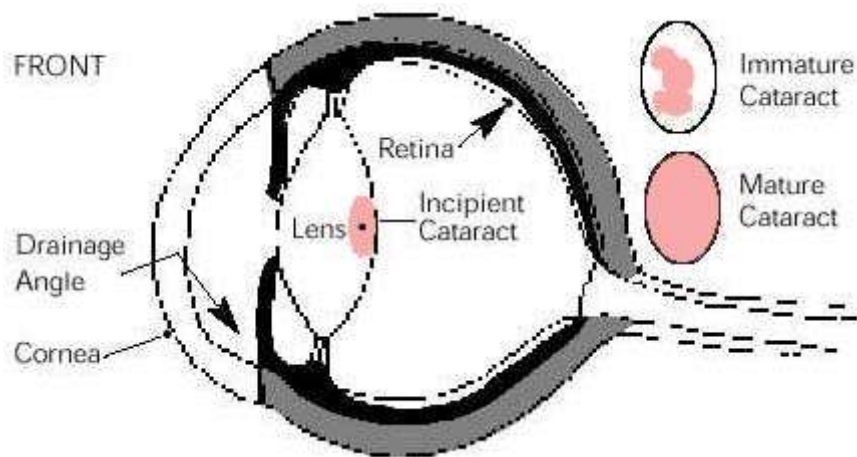
**Nežádoucí postoj předních nohou,
prsty vytočené ven, spěnka chabá**

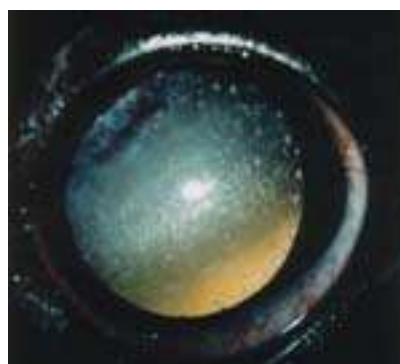
Příloha č. 4 – hlava a uši jezevčíka (Schwartzová, 2002)

Příloha č.5 – Katarakta (www.animaleycare.net/diseases/cataract.htm),
(www.vetspecialist.co.uk/06),

zralá katarakta (mature)

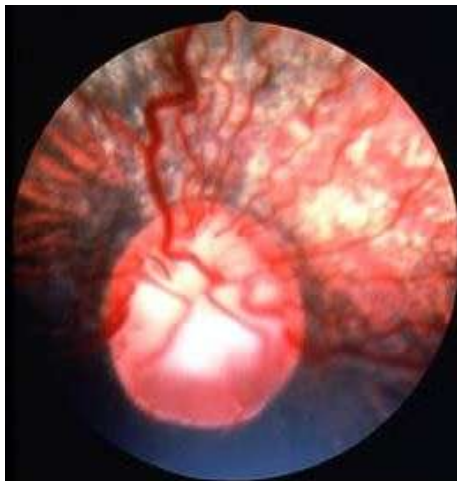
nezralá katarakta (immature)

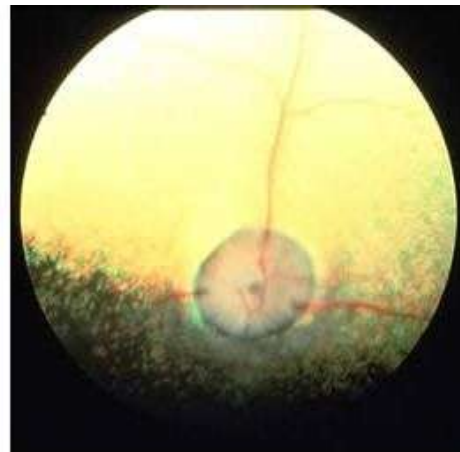
**Příloha č. 6 – Anomálie oka CEA (www.aht.org.uk/clinics_small_dogs_retina.html)
Progresivní Retinální Atrofie PRA (www.arktulu.net/health.shtml.)**

Normální sítnice

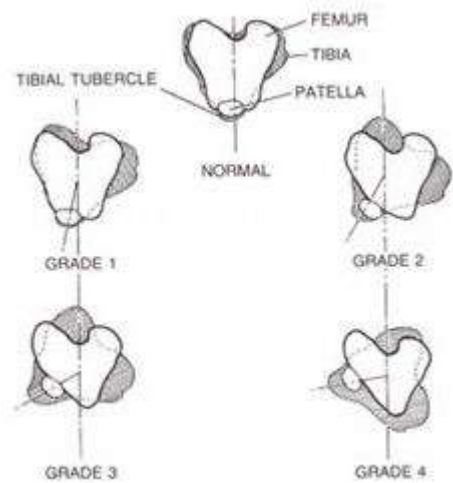
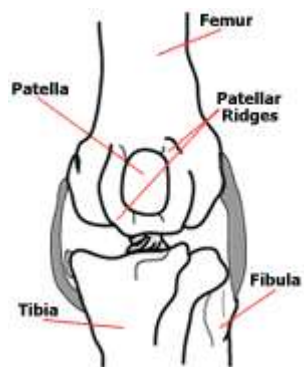

CEA Affected Eye

PRA Affected Eye

Příloha č. 7 – Luxace česky (www.peteducation.com/article.cfm)
(www.stvetspecialists.com/MPLInfo.htm.)

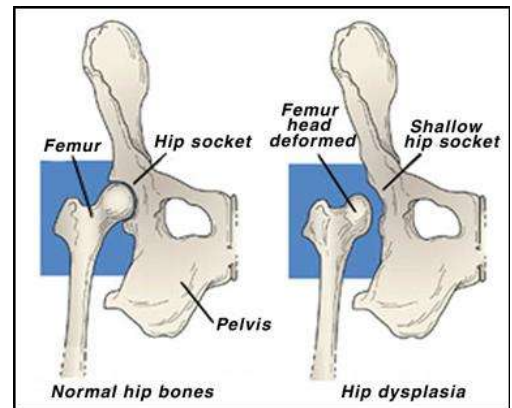
Příloha č. 8 – Narkolepsie (www.abc.net.au/.../HealthRepublsh168811.htm)

Příloha č. 9 – DKK – Dysplazie kyčelního kloubu (www.dogjoistsupplement.com/gluc-hip.html), (www.animalhealthcare.com/handouts/dogs/chd.htm.)

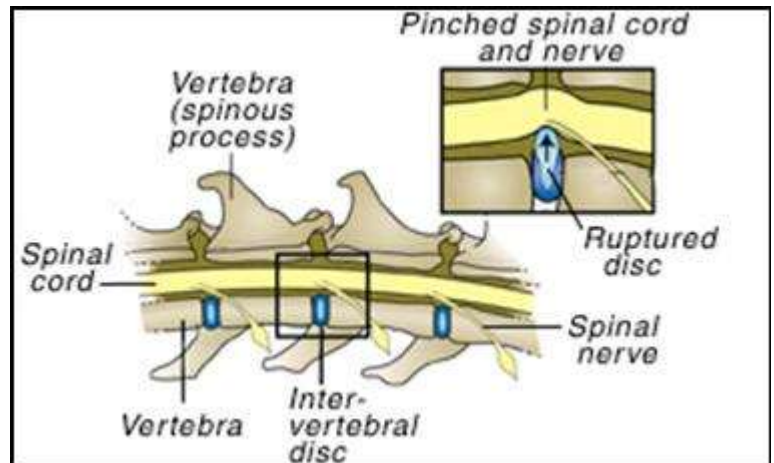
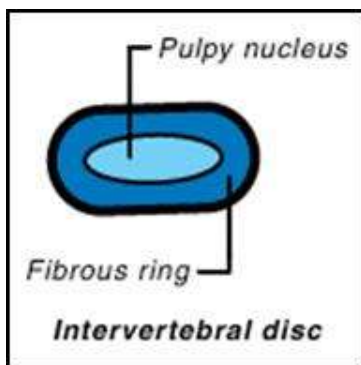

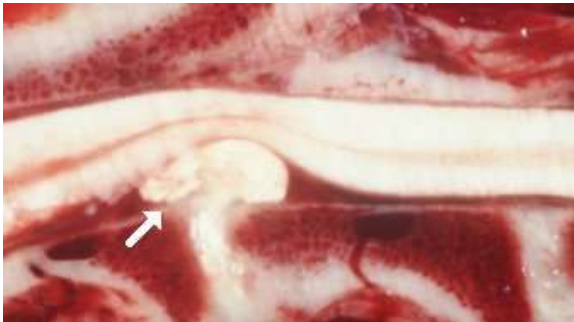
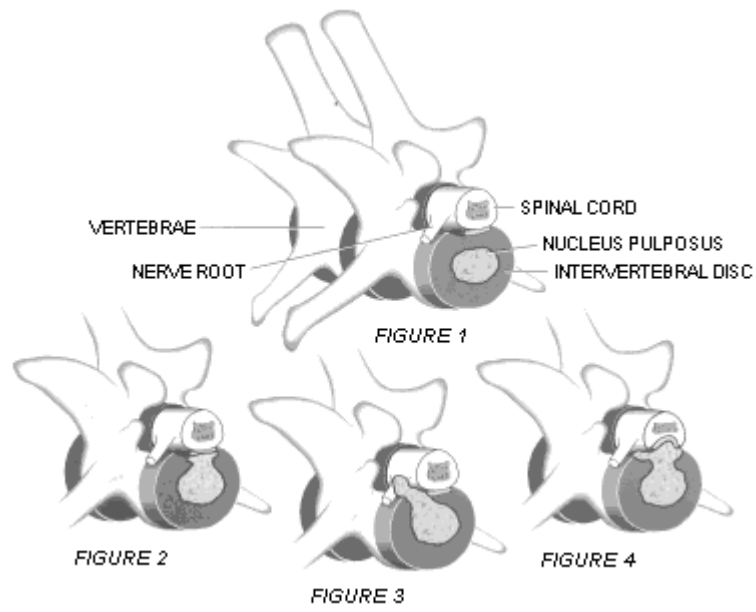
A dog with severe hip dysplasia. Notice the malformation of the affected hip and severe osteoarthritis

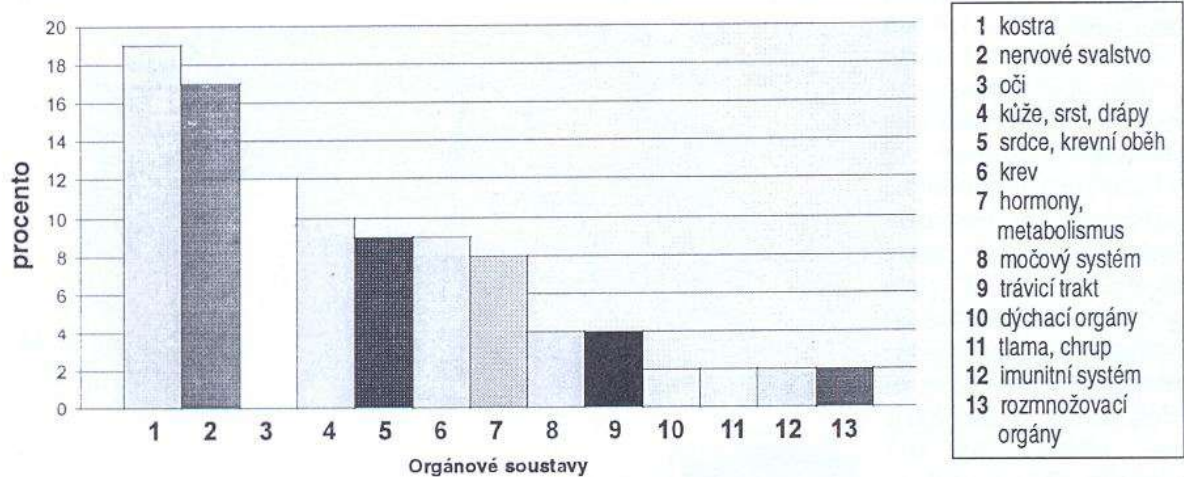
Příloha č. 10 – onemocnění páteře

(<http://www.dcvets.org/surgical/CervicalDiscDisease.htm>), (www.animalhealthcare.com), (<http://www.vmeth.ucdavis.edu/vmeth/clientinfo/info/neuro/discdis.html>)

Příloha č. 11 – Odhad rozdělení dědičných defektů na různé orgánové soustavy psa (Wachtel, 1998)

Příloha č. 12 – Alopecie (<http://www.editoraguara.com.br/cv/ano11/cv63/cv63.htm>), (<http://hooverkm.wordpress.com/2007/07/>), (<http://www.medscape.com/content/2003/00/46/54/465486/art-bjd465486.fig1.jpg>)

Příloha č. 13 – Výsledek vzájemného páření jedinců různých genotypů (Dostál, J. přednáška ze srazu KCHJ z 23.2.2008)

	ZDRAVÝ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygot	ZDRAVÝ (nositel vlohy) heterozygot	NEMOCNÝ (postižený) nežádoucí homozygot
ZDRAVÝ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygot	100 % ZDRAVÍ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygoti	50 % ZDRAVÍ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygoti 50 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti	100 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti
ZDRAVÝ (nositel vlohy) heterozygot	50 % ZDRAVÍ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygoti 50 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti	25 % ZDRAVÍ (klinicky i geneticky) žádoucí homozygoti 50 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti 25 % NEMOCNÍ (postižený) nežádoucí homozygoti	50 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti 50 % NEMOCNÍ (postižený) nežádoucí homozygoti
NEMOCNÝ (postižený) nežádoucí homozygot	100 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti	50 % ZDRAVÍ (nositelé vlohy) heterozygoti 50 % NEMOCNÍ (postižený) nežádoucí homozygoti	100 % NEMOCNÍ (postižený) nežádoucí homozygoti